

ÜNK

Director of Sfredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCA

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

VIRIBUS UNITIS!

Az utóbbi két hét pihenő napjait sok-sok erdélyi zsidó ember nem töltötte otthon családjá körében, hanem utnak indultak egyik városból a másikba, sokszor az ország egész egyik sarkából a másikba, csak azért, hogy a zsidó közért dolgozzanak. Milyen vágy hajtja ezeket a zsidókat? Anyagi érdekek? Aligha. Hírnév, vagy szereplési vágy? Az sem. Hát akkor miért anketoztak, konferenciáztak oly sokat és sokan?

Ez a jövés-menés, anketozás, gyűlésezés, konferenciázás egy értékes és okos felismerésből ered. A világ zsidósága soha olyan tragikus helyzetben nem volt, mint napjainkban. Ez az első felismerés. De ezt minden gyermek érzi és tudja. Jön a másik: mit tegyünk mi erdélyiek részben azért, hogy a többieknek segítsünk, másrészt, hogy önmagunk is legyünk szervezettebbek. Bevalljuk, hogy bámulunk a zsidó vezetők és tömegek naivitásán. Most ledezik fel azt, hogy szervezkedni kell. Amin a külföldi zsidók már régen túl vannak. De mit a nyugati zsidók? Még a lengyel zsidóknál is több volt a szervezethez, mint nálunk. De mintha a középeurópai zsidóság is jobban felelne. Még a magyar zsidóság is egészen új utakon indul el, éppen a külső nyomás hatása alatt. Tizennégy millió pengőt gyűjt össze, tehát sokszáz milliót és ugyanannyi összeget kap a Jointtól is. Mert a Joint honorálja a nagystílű munkát. A legszebbel, amivel lehet, ugyanannyi pénzzel, mint amennyit a belföldi szervek felhozhatnak.

Nálunk Erdélyben eddig sok jóakaratu próbálkozás dacára még minden vonalon nagyfokú a szervezatlenség. Ezek jóakaratu próbálkozások, amelyek az utóbbi hetekben folytak és folynak tovább, ami fölött nem szabad egyszerűen napirendre térni. Mi üdvözöljük örömmel és szeretettel ezeket a megmozdulásokat. Mert ezekből az anketázésekből, próbálkozásokból ki fog, mert ki kell majd alakuljon valami hasznos és üdvös. Az emigránsok kérdése, a hitközségek problémái, a cionizmus, a diákok, az ifjuság átirétegződésének ügye, a szociális ügyosztályok szervezése mind elsőrangú feladatok, amelyek megoldásra várnak. És megoldást is találnak. Csak eddig — sajnos — minden csupán gyöngy próbálkozás volt. Még ami jó is, üdvös is, — sokkal előbb kellett volna történnie. Az erdélyi zsidóság nem állott résen, amikor valami megértett, hanem addig húzta, amíg „tulérik”. Amikor már nagyon körmünkre ég a szükségesség, amikor már nem odázható el tovább és nem lehet struccpolitikát folytatni.

Mindenesetre dicséretet érdemlő lendület ez is, amelyet nem szabad csüggedni hagyni. Nem szabad engedni, hogy ez is

megrekedjen a kisvárosok porában és sárában. A legégbekialtóbb bűn volna a mai körülmények között, ha ujja megkezdődne a kicsinyesség, a kisvárosi potentátok egyéni tülekedése és „elgondolása.” Nem irázis az, ma inkább nem, mint valaha, hogy igazán a tizenkettedik órában vagyunk és ha most nem cselekszünk, akkor — vége van bizonyos szempontból sok mindennek. Nem szabad indolenseknek lennünk. Ma olyan nagy értékek forognak kockán, hogy itt félre kell tenni minden kicsinyes szempontot.

Nekünk követni kell a külföldi példákat. Ezek pedig azt mutatják, hogy életkérdés minden ország zsidóságának, hogy egy olyan egységes szervezet létesítsen, amely összefogja az összes erőket és valóban irányítója legyen, minden téren, legelőször Erdély zsidóságára. Ez lenne a legfelsőbb fórum, és lenne a mindent összefogó kapocs, amely szilárdan irányítaná a sokféle divergáló akciókat. Példa erre a magyar zsidóság, amely most mutatja meg, hogy lehet ott is nagyszabású egységes akciót folytatni egy vezérmotívummal: a viribus unitis-el.

Erdély zsidóságában vannak erkölcsi és anyagi értékek. Ezeket be kell szervezni az ügy szolgálatába. Akit lehet szépszóval, akit kell, azt erőszakkal. Senkit sem szabad kihagyni, mert önző, vagy

rövidlátó. A zsidó társadalom ereje kell olyan erős legyen, hogy a szabotálókat kiveti majd sorai köréből. Aruló az, aki ma nem adja oda ereje javát és ideje, pénze egyrészt a zsidó közösségnek. Ne legyen pusztába kiáltott szó az, ami a zsidó szervezés körül elhangzik. Legyenek rátermett emberek az élen, de ne negligálják őket a semmitsemtevők és a mindent mindenkinél jobban tudók.

Szervezkedni, amíg nincsen egészen késő. A magunk, a gyermekeink és a zsidóság jövője érdekében. Bármilyen zsidó közösségi ügyről van szó, egy emberként kell ott állani a vártán, mert sokan és gyűlölettel ostromolják a rozoga várfalakat. Tavaly még nemzetközi zsidó balszocializmus volt a vád, most nemzetközi zsidó kapitalizmus. Mindkettő hazugság és gonoszság. Egyik sem létezik. De a mételey terjed és ellene minden erővel védekezünk kell. Fogadjuk szeretettel ezeket a próbálkozásokat, különösen ha utjuk jószándékkal van kiköveztve.

A „Népünk”, amely ezzel a számával a naptári évek szerint tizenkettedik évolyamába lép, nem tudná méltóbban ünnepelni ezt a fordulót, mint azzal, hogy fogadalmat tesz a nyilvánosság színe előtt, hogy ezental is minden erejével azon fog munkálkodni, hogy ezeket a jóakaratu szándékokat istápolja és minden közügynek, amely a zsidóság javát célozza, szószólója legyen. Lapunk a zsidó szervezés nagy művének egyik teherhordó kereke, amely akkor funkcionál legjobban és akkor lesz a legboldogabb, ha egy táborban boldog megegyedétséggel fogja együtt látni az egész erdélyi zsidóságot.

A nyugati államok erélyes fellépése a zsidógyűlölet ellen

Páris. — Két európai államban — az egyik háboruban áll, a másik semleges — mindinkább hangok hallatszanak a zsidógyűlölet terjesztése ellen. Belgiumban a parlamentben folyó költségvetési vitában Camille Huysmans, Antwerpen polgármestere a belga kamara volt elnöke felhívta a kormány figyelmét, hogy **nagyaranyu antiszemita propaganda folyik, amely nagy kárára van a belga gazdasági életnek.** Különösen az utóbbi években fellendült antwerpeni gyémántipar szenved ezáltal. Eppen az antiszemita agitáció következtében 800 millió tőkét képviselő gyémánt-vállalkozók ideiglenesen áttették tevékenységük színhelyét egy másik európai államba. Huysmans erélyes intézkedést követel.

A francia kamarában Marius Moutat képviselő, volt miniszter tartott nagy beszédet a menekültek ügyében. A parlamenti vitával kapcsolatosan cikket is közöl a La Lumière című lapban, amelyben követeli, hogy a 7—8000 meneküllet,

akik most internáló táborokban vannak a háború kitörése óta, engedjék szabadon dolgozni, mert ebből feltétlenül haszna volna a francia közgazdasági életnek. Ezek a nemzeti szocializmus áldozatai, akinek adatait felül kell mielőbb vizsgálni, mert ha van is közöttük néhány nem eléggé megbízható, ez még nem ok arra, hogy sokezernyi embert tartásnak kerítések között, akik eddig is eleget szenvedtek otthonukban és mindenüket elvesztették az üldözések következtében. **A francia belügyminiszter különben kijelentette, hogy a közeljövőben 7000 meneküllet szabadlábúra helyeznek.**

Moutat kijelentette még, hogy Franciaország eddig is nagylelkű volt minden időben a menekültekkel szemben és most sem tagadhatja meg magát anélkül, hogy mélyen el ne keserítene a barbár Európa áldozatait és el ne veszítené tekintélyét a külföldi közvélemény előtt.

Az erdélyi zsidóság frontja a hitközsége keresztül valósul meg

Aki ismeri azt az ádáz és tekintetnélküli harcot, amelyet annak idején az ortodoxia és neologia folytatott az elváláskor, az meglepetéssel, de egyúttal bizonyos örömmel láthatja, hogy a zsidóság modernebb és konzervatívabb két frakciója igen sok területen találkozik, ahol nincsen semmi összetűzésre és ellentétre kilitás. Csak a külső nyomás és a belső megértés és a különböző felfogások egy nevezőre való hozása teszi lehetővé, hogy ezek a kapcsolatok mindjobban kimélyüljenek.

Igaz, hogy az idő mindent megérel. Annakidején, hét évtizeddel ezelőtt és utána következő jó időkben az ellenszenv és a szétválás által okozott fájdalmak megannyira virulensek voltak hogy nem is képzelték el másként a kapcsolatot, mint amilyen évtizedekig uralkodott a két ritus hívei között. Természetesen nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a zsidóság annak idején a jólét felé haladt, az emancipáció boldog korszaka következett és az hitték, hogy nagyjából fölösleges is, hogy a belső zsidó ellentét, vagy kibékülés elsőrangú fontossággal bírjon a zsidóságra nézve. Az a zsidó, aki az orgonás, modern közösség tagja volt, rendszerint az anyagi jólét vizein evezett. Szent meggyőződése volt, hogy „izraelita” mivolta dísz és előkelőséget jelent a hitközségnek. Mintha ugyanakkor azt is jelezte volna a hitközségnek, hogy templomba nagynéha való megjelenésével megfizeti a zsidóságát, hogy őt még fia közé számíthatja és talán még az Örökkévaló is boldog, amikor a közigazgatásnak, a közgazdaságnak, az irodalomnak, vagy tudományának ez vagy az a bajnoka leereszkedik a templom küszöbéig. Természetesen önbecsülésük kényelme közepette nem szerették sem a vitát, sem a veszekedést, amit amolyan ortodoxos dolgoknak tartottak, ami fölött lehetőleg el kell nézni és többé nem figyelni a zsidó uccákban történetekre.

A HÁBORU UTÁNI KORSZAK

Gyökeresen megváltozott ez a helyzet a háború után. Részben már a világháború is sokat változtatott az emberek mentalitásán. A sok szenvedés, a világháború megpróbáltatásai egy kissé újra a vallás felé terelte azokat, akik attól eltávoítottak. Viszont a vallásosok közül voltak számosan, akiket a sok dobáltatás, a harcterek izgalmi egy kissé könnyelművé tettek.

A leglényesebb változást az utóbbi husz esztendőben kétségtelenül az antiszemitizmus iránti térhódítása eredményezte. Ekkor ébredt rá a művelt és az asszimiláció felé haladó középeurópai zsidóság, hogy akármennyire is igyekezett leplezni zsidóságát, akármennyire is csupán „felekezett” akarta degradálni zsidó mivoltát, a környező népek ráeszméltek arra, hogy nem szabad ezen uton haladni, mert mélyseges csalódást okozhat azoknak, akik ebben még hisznek. Nagyon drasztikus, sőt mélysegesen tragikus volt a zsidóság ráeszmélése erre a változásra. A vallásához konzervatíván ragaszkodó és szigorúan hittű életmódot folytató zsidó számára a csalódás nem volt olyan mélysegesen tragikus. Nekik a gettóba való lelki, sőt testi menekülés sem volt oly megdöbbentő.

A RÁESZMÉLÉS

Zsidó százezrek egzisztenciájába, tizezrek életébe került a nagy zsidóüldözés folyamata, amely hét éve szakadatlanul tart. De a nagy tragédiának volt néhány fényoldala is. Így elsősorban a nagy nemzeti felébredés és ráeszmélés. A Palesztina-épitési gondolat általános szükségességének felismerése. És amiről ezúttal beszélni akarunk: a két zsidó ritusbellek melegebb kapcsolatainak kiépítése és együttműködése. Évtizedekig azt hitték úgy az ortodoxok, mint a haladók, hogy ha még házasságot köthetnek is a két frakció gyermekét, vagy talán temetésen összejöhetnek, (egy asztalnál nem ehetnek, stb.) de más olyan téren lehetetlen az együttműködés, amelyen különben természetes lenne. Így mondjuk: a kifelé való egységes képviselőben, vagy a közjótékonyaság terén.

Ennek régen véget vetett a gyakorlat. Ha nem megyünk másfelé kutatni, akkor csak két ténykörülményre tudunk rámutatni. Az egyik: hogy a magyarországi zsidóság ortodox és haladó része igen sok téren együtt dolgozik. Ez annál is inkább szükséges, mert a nyugati nagy metropolisokban nem ismerik ezt a két éles disztinkciót, amilyen a régi Magyarországon kezdődött el a múlt század hetvenes éveiben. Ott nem ismerik az „ortodox” vagy „neolog” jelzőt. Kétségtelen, hogy a Joint hatalmas összegeit nem adja másképpen, mint az egységes zsidóságnak. Különösen karitatív terén és a kifelé való egységes fellépésben mutatkozik a szoros együttműködés, a „kétféle” zsidóság között.

De térjünk rá az erdélyi helyzetre. Különösen az utóbbi években napról-napra észlelhető a közeledés a „kétféle” zsidóság között. Megtörtént már igen sok esetben, hogy az erdélyi két központi iroda is együtt lépett fel a kormányzat előtt, amikor a zsidó jogok kiharcolásáról volt szó. Nincsen olyan éles gyűlölködés és ellentét, amilyen volt egykoron Künn annyira dühöng a vihar, a német, osztrák, csehslavok, lengyel zsidóság borzalmas tragédiája feltétlenül determinálja minden egyes közéleti zsidó embernek beállítottságát a közösséggel szemben. Ma nincs mód és alkalom arra, hogy apró, helyi jelentőségű, néha egészen kicsinyes szemszögből nézett ellentétek felfújjanak. Sőt! Eppen az az örvendetes s megnövekedett, hogy magasabb rendű megértés kezd kiérlelődni a kétféle zsidóság között.

A NAGYVÁRADI ORTODOXIA ÉS A NYUGATI SZERTARTÁSOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Már annakidején, amikor a múlt század hetvenes éveiben kettévált a magyarországi zsidóság s dultak a nagy világháború előtti harcok, akkor a nagyvárad ortodoxia és neológia is jelentős szerepet játszott. Ez természetes is, mert már akkor a nagyvárad magyarországi hitközség volt, a nagyvárad ortodox hitközség. Ezt a szerepet megtartotta hosszú évtizedekig, sőt ma is Erdély legnagyobb ortodox közülete. Viszont a neologia, vagy ahogy most nevezik, nyugati szertartásúak, egyike volt a legmodernebbeknek és a legmesszibbre ment el a tolerancia terén. Itt már több mint ötven éve elfogadták a „neologia”

éveken az emigráns kérdés, meg az állampolgársági ügy. Ezeknél a nagy közös és mindenkit egyformán érdeklő problémáknál teljesen egységesen járnak el az ortodox és nyugati szertartású hitközség vezetői. Az emigránsokat együttesen istapolják, egy irodából, az állampolgársági ügyeknél sem volt külön disztinkció (fúcsa is lett volna) és most a napokban mind ezekre rátette a koronát az a megállapodás, amelyet a két nagy hitközség kötött.

Értesülésünk szerint a két nagyvárad hitközség megállapodást kötött egymással, a kultuszadóra vonatkozólag. Ennek a megállapodásnak lényege és célja az, hogy a jövőben megakadályozza azt, hogy egy hitközségi tag adómelés miatt a másik hitközségbe állhessen. Egészen más dolog az, ha valakit érzelmi momentumok, vagy a meggyőzés készlet, arra, hogy át lépjen egyik hitközségből a másikba. De legtöbbször néhány száz lei többletdóról van szó, ami nagyfokú lelkiismeretlenség és a kötelező zsidó szolidaritás megtagadása. Ez az „átpártolás” eléggé el nem ítélhető gesztusa némely zsidónak. Miután mindkét hitközséggel szemben az igénylések napról-napra nőnek és a zsidó pauperizálódási folyamattal egyenes arányban nőnek a hitközségi kötelezettségek is, emiatt feladta minden hitközségi vezetőségnek a költészetet egysúlyú fenntartani és a „szaladgálók” machinációjával szemben erőlyesen megvédeni.

Ennek kapcsán meg kell jegyezzük azt is, hogy több erdélyi városban, például Temesváron három hitközség, a belvárosi, a gyárvárosi és a jözeffvárosi hitközségek egy állapotok meg, hogyha egy-egy tag kilép, akkor eddigi adójának 50%-os felémelésével lehet csak a másik közösség tagja. Hasonló megállapodás történt, ha némi eltéréssel is, az aradi, kolozsvári és más nagy zsidó centrumok hitközségeinél is.

A zsidó közvélemény — kétségtelenül — örvend ennek a közeledésnek. Ma valóban olyan időkben élünk, amely nem enged meg, hogy egymás között is kimélyítsük az ellentéteket. Sőt, ahol lehet, együtt kell működni, amint az sokhelyütt meg is valósul. Természetesen sokat tehetnek e téren a főbbek is, akik nem szabad, hogy extrém felfogást valljanak bármelyik részről. Ami a ritusbeli különbözőségeket illeti, ahhoz nem akar senkinek szabad megnyitkozását korlátozni törekedne, hanem csak a „kalozkodást”, az anyagi okokból való manőverezést akarják ezzel és még hasonló megállapodásokkal kikerülni. És ez nagyon üdvös és fontos, különösen most, amikor a nagyvárad és más számos hitközség radikális adóreformokat akar életbeléptetni. Nehogy valaki dezertáljon könnyelműen, meg kell csinálni ezt az együttműködést, amely csak üdvös lesz a zsidó közösségnek. Az elv, amelyet eddig is erőlyesen képviseltek mindkét oldalon, nincsen vesztélyben, de viszont az adómorát, amelyről már lejutott is irtunk, ezáltal is egyszerűsőbb lesz. S ha ez lesz a főhaszna a megállapodásnak, akkor a hitközség vezetői elérték céljukat.

A temesvári konferencia után

Az erdélyi cionisták konferenciát tartottak Temesvárott. Nem akartunk ünneprontók lenni a konferencia előtt és nem akarunk azokká válni a gyűlés után sem. A kritika hangjait, ha hallatjuk is, tesszük azt akkor is szordinosan, a mai komoly időknek megfelelően.

Kétségtelen, hogy Erdélyben bizonyos mértékben fejlődött a cionizmus. Különösen, ha a „Pénztár-lapokat” nézzük. A Kelemen Kajemet és Keren Hajjesod bevételét forrásait. De ez csak részben azok érdeme, akik a vezetést vállalták. Főleg a „korszellem” az, amely mindinkább Palesztinabarátá teszi azokat is, akik eddig távol állottak a cionista célkitűzésektől. Illetve nem is „eszméről” van szó, mert, amint az egyik szónok mondotta a konferencián, csak akkor találkozunk a legtöbb erdélyi kisváros zsidósága a „cionizmussal,” amikor odaérkezik egyik-másik delegátus, hogy pénzt gyűjtsön. Ez így rendben is volna, mert pénz nélkül nincsen építés. Főleg nem lehet egy zsidó ország fundamentumát biztosítani, ha nincs megfelelő pénzalap. De ez még nem minden! „Csak pénz!” címen propagandát csinálni „lettlenül” dekadenciát jelent a mozgalom szempontjából. Erről irtunk a konferencia előtt és — ez a benyomásunk utána is. Kétségtelen, hogy az apparátus még mindig nem tart ott Erdélyben, hogy átfogó nagy propagandát folytasson. Még mindig rapsozódik és dilletáns munka folyik. Adminisztráció van, amely elég nagy összeget emészt fel, de még nincsen kellő propaganda.

Ami pedig mi legjobban nehezémezzünk, a temesvári vezetőség mindjában eltávolodik a vallásos cionistáktól — a mizrachistáktól — és általában nem tudja, sőt talán nem is akarja intenzíven felvenni a kapcsolatokat az erdélyi vallásos zsidó tömegekkel.

Leitner Zoltán:

Grandelli hadnagy csalódása

— Tereljétek össze őket — adta ki katonáinak a parancsot Antonio Grandelli, a 39-es bersaglieri ezred tartalékos hadnagya. A göndörhajú, mezítláb, görbe késsel felszerelt benzilítétek csapata guerrilla harcot folytatott a Dzsibuti és Addis-Abeba közötti vasútvonal mentén. Vezérük Tunka rassz, már rég hűségfogadalmat tett Etiópia új császárnak, III. Victor Emánuelnek, de most mégis az elégedetlenség élére állott és a fensíkon, ahol épen felderítő szolgálatot végzett a hegyvidékek egy szazada, hirtelen kitért a sűrűből bandájával együtt és a szélen haladó néhány katonának — az esthomályban — halálos sebet osztottak. Antonio Grandelli tartalékos olasz hadnagy, firenzei ékszerész fia, nem vesztette el lélekfenntartását, hamarosan fellejéltette szazadát, amely fölött jelenleg parancsnokolt és megszólalt a gépjárművek. Alig egy órai véres harc után sikerült körülkeríteni az abesszíniket, akik a tulerő láttára megadták magukat. Nem is tudták menekülni, mert a völgy felé, amerre igyekeztek, egy másik olasz csapat menett a vasútvonal felé. Ez egy portyázó lovaszazad volt, amely végleg elzárta előlük a menekülési utját.

A katonák a harc után összetartották a benzilíté-

**Kulit a hajam. Mit teheltem?
Tetrol Egger hajszeszt vettem
S' hajam olyan dús lett tőle,
Hogy minden fésűm összeörle**

A Mizrahi szerepe — valljuk be őszintén — nagyon szomorú volt ezen a konferencián. Illetőleg nem is volt minni szervezett konferencia csoportnak semmi-féle szerepe. Csak egyetlen kiálló példa!

Míg a két legnagyobb frakciónak cca 100—100 deiegátusa volt, addig a magukat mizrachistáknak vallóknak: össze sen 26.

Jól emlékezünk az első erdélyi zsidó-

létüket és ők tudták már, hogy frankitörök szá-mára sem itt, sem másutt nincs kegyelem. Néhány óran belül valamennyien lögni fognak a környező erdek fán, vagy fegyverek tüze elé kerülnek.

Grandelli hadnagy és csapata fáradtak voltak és ezért parancsot adott a szazadnak, hogy tarisanak pihenőt. Kláhlotta a megfelelő őrzemeket, a távozó lovaszazad csak néhány lovas őrfáratot hagyott ott, a csapat többi része tovább ügetett, mert a felsőbb katonai parancsnokságtól parancsuk volt, hogy még aznap el kell érjék a közbeeső katonai állomást.

Grandelli szazada tíz halottat vesztett és a sebtiben felállított kórházhelyen az orvos néhány könnyebb sebesültét igyekezett ideiglenes kórházzal ellátni. Grandelli hadnagy, bár fáradt volt, mégsem gondolt pihenésre, mert még mindig ki volt téve újabb támadásnak és foglani is bármely pillanatban megkísérlelheték volna a kitérés.

A tisztáson felállított tábori sátor előtt ült, amikor az őrmester jelentette, hogy az egyik fogoly kihallgatást kér. Grandelli jól ismerte a katonai törvényeket és tudta azt is, hogy lázadókat nem szokás kihallgatni, mert bűnik nyilvánvaló.

A hadnagy így szól: — Kérdezze meg őrmester, hogy a fogoly mit akar?

Az őrmester odament a megkíséztett kezű csoporthoz és az egyik barna arcú fogollyal olasz nyelven néhány szót váltott. Aztán visszament a had-

nagyhoz és jelentette, hogy a fogoly életért könyörög, mert nem tartozik a lázadók közé, békés kereskedő, aki árvaul terhelt karavánnal haladt az uton, amikor a lázadók elfogták és megukkal hurcolták.

Grandelli hadnagy két tisztársával megbeszélést tartott és elhatározta, hogy a kihallgatást kérő foglyot utoljára, hagyják, majd ha a többivel végeztek kerülhet csak sor a meghallgatására. Esetleg fontos közléseket tesz a többi bujkáló abesszín csapatokra vonatkozólag és már ezért is eléget tessnek kére-sének.

Esteledett és nem akarták a sötét éjszakát az elhagyott vidéken az abesszínekkel együtt tölteni, hátha újabb csapatok támadnak? Grandelli bevonult sátrába és onnan hallotta, amint ropognak a sörty-zek. A keserves, kínos vérfürdő után sápadtan jött ki a sátorból és meghallgatta a jelentést, amelyet az őrmester katonás figyelemmel tett meg:

— Jelenfem alásan, ötvenhárom rablót kivégeztünk!
Táborfűz égeti a meleg éjszakában, messziről sarkalok ordítása és hícnák övöltése hallatszott, mert érezték, hogy „bőséges lakomára” van kilitásuk...
— Vessétek elő a foglyot, — adta ki a parancsot Grandelli hadnagy. Már hozta is négy katoná, kezei hátra kötözve. Nagyon megkínzótnak, rendkívül összeörtnek látszott a szerencsétlen. Végignézte a kivégzéseket és első pillanatban észre lehetett venni, hogy nem elszánt emberrel van dolguk hanem inkább egy szerencsétlennel.
— Mit tud mentésére felhozni, — rivalt rá a

veleki konferenciákra, ahol a delegátusok 40-50%-a volt mizrachista. Erdély legtekintélyesebb vallásos cionistái állottak ott a Szövetség születésénél és azután is állandóan és most is dolgoznak sokszor papj-átlak sulya alatt is a palesztinai eszme terjesztése érdekében. Ezek mindig igazi cionisták voltak, mert nagyrésztük levonta már régen a konzervenciákat és Palesztinába költözött, hogy ott építsenek tovább. De mi történt közben itten?

Hogyan volt az lehetséges, hogy mizrachista delegátusok nem „hivatalosan”, mint mizrachista egyének vettek részt a konferencián? Tehát nem mint szervezett irakció voltak ott huszonhatan, hanem olyan cionisták, akik a mizrachit eszméket vallják és a különböző világéletűek és irakciók megállapodása alapján delegáltak a konferenciára. Amvira indolenssé vált volna tehát az erdélyi vallásos zsidóság, hogy egyetlen nemzeti irányzatot betölteni hivatott szervezetének ilyen gyászos szerep eljátszása lett volna osztályrésze?

Nem hiszem! Mi ismerjük az erdélyi zsidómentalitást és nyíltan megírjuk, nyilván és őszintén, hogy soha nem volt annyira cionbarát és palesztinófil az erdélyi vallásos zsidóság, mint éppen napjainkban.

Csak hogy Temesvár nagyon messzire van. Nem földrajzilag, — nekünk zsidóknak földrajzi távolság nem számít — hanem lelkiileg. Temesvárt megérti részben a Bánát, megérti részben Arad és részben a többi hasonló mentálitású város is. De hol van a zsidó ideg? Hol vannak a vallásos zsidó centrumok, legalább cionista szempontból? A konferencia ezen a téren azt árulta el, hogy nőtt a távolság az erdélyi, főleg vallásos leveletitűs zsidó tömegek — és Temesvár között. Erre volt fényt a temesvári konferencia tanulsága.

Milyen tanulságok vannak még? Sokat írhatnánk még róla. De nem tesszük! Kérdezhetnénk, minek kellett a kisebbségi politikát belevinni egy kimondottan cionista konferencia tárgyszorozatába?

Vagy miért nem referált a főtitkár a saját intenzív szervezeti munkájáról. Miért hagyták oly elánnal elvonulni azokat, akik nem a vallásos szellemű Palesztinát akar-

ják, hanem az osztályharcos országot? De a sok-sok miért további rombolást jelenthet a legyengült cion táborban s ezért ezzel az elnézőhangú válasszal napirendre is térünk sok olyan eminens kérdésben, amelyek taglalása nagy vihart támasztana a mai érzékeny világban. Mindenesetre derék dolog volt Reitter Károly kiállása, aki önzetlen és telkes s ezt nagy ünnepléssel honorálták.

Különböző kiütő alkalom volt a pihenő napokat egy idegen városban tölteni. De lehet haszna is a konferenciának, dacára annak, hogy impresszióknak szerintem nem tudják (vagy nem akarják?) ezentúl sem az erdélyi vallásos tömegeknek jobban megmozgatni és az eszme szolgálatába állítani. Pedig, ezt objektíve megállapíthatjuk, hogy e nélkül az erdélyi cionizmus soha nem válhat igazi nagy népmozgalommá. Komoly és a nép minden rétegét át nem ygó megmozdulás nélkül pedig nem lehet komoly cionizmus sem...

Milyen jó dolguk is van nekik? ...

A hivatalos német távirati iroda jelentette néhány nappal ezelőtt, hogy a zsidó lakosság ugyanolyan életmódot él, mint a többi német lakosság. A beteg zsidó gyermekek és szegények életfeltételét ugyanazok, mint az árja lakosságé.

Egy pillanatra meghökkenünk. Hóhó, ez nem a régi hang. Vajon mi lette szükségese, hogy ezt a hivatalos német távirati iroda közölje? Valaki kételkedett talán abban, hogy ők is megkapják élelmiszerjegyüket? De ha ezt nem tessük, akkor egyszerűen éhen kellene haljanak. Már pedig ezt nem tessük a németek, két okból. Az egyik: hogy mégis furcsa volna, ha az ellenséges csapatok utálgatják a ruháikat, meg az amerikai és semleges lapok is megírják, hogy például Berlinben tegnap 200.000 zsidó éhenhalt. A másik szempont, mint azt Berlin munkahelytala jelenti, a zsidókat nem vetik alá katonai szolgálatnak, ennek ellenére októberben 3011 zsidó jelentkezett önként és kérték, hogy az iparban, vagy mezőgazdaságban helyezték el őket. Tehát dolgoznak és mert dolgoznak,

enni kapnak. De elvégre az állatokat is etetik, ha hasznat hoznak. Miért ne etessék a zsidókat, akik szintén huzzák az igát? Tehát ez nem öröm, hogy enni kapnak. Már ugy szükséges, ahogy lehet. Es nem ingyen, hanem pénzért. Sőt! Rendszertint dollárért, amit a Joint és más szervezet küld.

Jellemzősül arra, hogy ez mennyire így van, — folytatóljuk a hivatalos jelentésben közötteknek második részét is. Azt mondja a DNB: „pillanatnyilag nem kapnak a zsidók ruházati jegyeket, tekintettel arra, hogy 90 százalékban kereskedők voltak és így régi életstandardjuk folytán fellehető, hogy még mindig elegendő ruházati cikkkel vannak ellátva.”

Egy bizonyos: hogy a hét év előtti német zsidóság nagyjából el lehetett látva ruhákkal. Bár volt közöttük elég sok proletár is. Meg szegény ember, akiknek nem volt több ruhájuk, mint a többi németnek. De az után eltelt hét esztendő, keservesen, amikor voltak ezek és talán tízezrek is, akik utolsó jó ruhájukat, bundájukat adták el, hogy legyen pénzük élelmiszert venni. Ezt már nem akarták a németek. Ruhát is kapni? Elvégre egy pokrócban nem lehet megfagyni. Enni mindennap kell és ha nem, akkor jön a kerülhetetlen éhhalál. De felöltözi? Legalább olyan „ál-ruhákba” (mert nem valódi anyagokból készülnek a ruhák, hanem Erzsébet!) mint a németek. Ezt már nem! Von még nekik elég. Meg kell még jegyezzük, hogy amúgy sem hiszik el az árjaknak sem, hogy nincs ruhájuk, csak ha igazolják a hiányt. Már most képzeljük el, hogy jegyre így kapnak ruhát. Mit tehetnek — jegy nélkül a zsidók? De meg a rongyos ruhájukat sem tudják megfoltítani. Mert cernát és tüt is csak jegyre lehet kapni és akinek cernája nincsen, az nem tudja meg foltítani sem öszszofozni. Hat jarnak csak rongyosan is!

Végereámenyben: éhenhalt zsidó kevés lesz a dicső német honban, de esetleg lerongyolt, megfagyott zsidó annál több. De lehet-e szebb látvány egy SA vagy SS legénynek, mint egy didergő, lerongyolódott zsidó? Aki valamikor nem is olyan régen a polgári jólétben élt? Ennél szebb látványt el sem lehet képzelni a Harmadik Birodalomban!

Igy fest valahogy ez a hivatalos jelentés, ha egy kissé mögéje nézünk.

őrmester, vagy ezzel csak ki akarja tolni halála örékjét?

A fogoly rogyandó térdekkel állott ott és minden ízében reszketett, amikor a választ megadta léte olaszszággal:

— Ariótlan vagyok, nem is tartoztam a bandához. Egy karavánnal haladtam a hegyesorokban, amikor rántk türetek. Mindent elroholtak, embereim egyrésze a sűrűzavarnak megszökött, másik részük pedig csatlakozott a felkelőkhez. Engem is megkötöltek hurcoltak erőszaklalt, nehogy értesíteni tudjem a hadságot. Különböben nem is vagyok abszesszin, hanem falasa. Nem tudom, ismerik-e a falasákat, de mi nem is követjük a kopt vallást, hanem mi — zsidók vagyunk... a Sába királytól régi törzsekből valók, az elszakadt törzsek közül valók...

Grandelli hadnagy szórakozottan nézett maga elé. Majd megszólalt:

— Mivel igazolja állítását?
— Addis-Abeában van sok ismerősöm, akik igazolni fogják állításomat.

A tiszték visszavonultak és úgy döntöttek, hogy bár ellenkezik a hadiférfényel, de mert az ítélet az abszesszin törvényekben is végre lehet hajtani, elviszik oda a foglyot és átadják a felsőbb parancsnokságnak.

Mánap reggel újra elindult a tábor és a foglyot két lovaskatonára közé állították és meg oda is láncolták az egyik lovas nyeregkapcsához. Így meneteltek három napon át, míg végül eljutottak Addis-Abeába.

Grandelli hadnagy azonnal jelentést tett felelőseinek az egész esete-ről, beszámoltatta ezeket olasz katonái névkorát és tíz anya, néhány menyasszony és számos olasz bambino hiába várta ezután leza térjét, véglegnyét és édesapját.

Abru Fejtlov, a falasa-fogoly tömlőbe került. Megadással türe corsát. Eddigi élete nem volt valami rózsás, hiszen falasában, ott a Tana-tó partján, az abszesszin eszár idején, — amikor még Hallé-Seclasszic volt az ur, — akkor is üldöztek a falasálat, mert nem értették meg, hogy mi az abszesszin, ellőltek szokásuk és sohasem akartak teljesen beolvadni az abszesszin törzsek hierarchiájába. Abru Fejtlov-ot apja megtanította írni-olvasni, sőt a falasák körében tudósának is számított. Amikor Jacques Fejtlovia 1904-ben az olasz kormány megbízásából tanulmányozta a falasák életét, akkor őt, Abru Fejtlovot is, a többi fiatalok falásával együtt előbb Eritréába, azután Rómába vitte, hogy ott képezzelek tovább őket a zsidó tudományokra. A cél az volt, hogyha hazajőnek, akkor ők lesznek a falasák személni vezetők. Abru évekig élt olasz környezetben, részben Eritréában, — az olasz gyarmaton, — másrészt Rómában. Így tanulta meg az olasz nyelvet. Ő is hívó lett a „Pro Falasa” szervezésének, amelyet 1911-ben alapított Jacques Fejtlovia Firenzében és amelynek kitéveje lett — Grandelli jól emlékszik rá, — még apja is.

Amikor Abru sok év után visszateért csalá-

ájához, hírdetni kezdte, hogy a falasák térjenek: mindinkább vissza a zsidósághoz és vegyék fel a zsidók szokásait, az élet minden megnyilvánulásánál. Régi pergamentből kezdte tanítani az igazi Tóráit; de akkor a falu vénei eltene usították: a lakosságot és kijelentették, hogy ami nekik jó volt évezredekken át, az maradjon, mert azt nem lehet reformálni. Abru Fejtlov egyideig küzdött az ér ellen, azután megadta magát. Mindinkább elteltezte mindazt, amit tanult és más: csak halványan emlékezett a Colosszumra, az Angyalvárra, a Via Appiára, a katekombákra és a Vallhátra. A pápa ősi kis birodalmára, amelyet csak kiválsól látott annak idején.

Lassankint hozzáidomult környezetéhez. Kereskedni kezdett. Azt a primitív cserekereskedelmet üzte, amelynek legfőbb fizetősi eszköze az ezüst, a Mária-Terézia tallér volt. Fejtlov eljutott egyzer-kétszer még Egyiptomba is, körül is ülték a falu lakosága, amikor érdekes meséket mondott a régi Farakról, a Nilusról. Jár tereken azokkal Szudánba is, meg a Szomáli földön. Járta Afrkát le egészen Egipta Kongóiá és hosszú hónapokon át tartó kinoszkervez karavánutakon megtanulta, mi a szenvedés.

Abru Fejtlov nyugalmas életét negyven megzavarta az olasz háború. Beletérsődött abba, hogy ott élt le ezután életét a többi falasák között. Amikor vége volt az olasz-abszesszin harcoknak, akkor újra nagy nosztalgiazt érezett a régi Róma iránt. Amikor a karavánnal most utjára indult, ez az ut a kihívásig vezetett volna. Tízokos célja az volt tulajdonképpen, hogy az uralom után kapott lírakkal hajfőgyet

WASSERSTROM SÁNDOR

A Románián keresztülvonuló szerencsétlen emigránsok segélyezését rendszeresítik az erdélyi zsidó közösségek

A szulnai kikötő emigráns-uzsalyhajók utasainak megrázó tragédiája. Szűnjön meg az egyéni akció! — A bukovinai visszaélők és az igazi emigránsok kiválogatása

Korunk egyik legégetőbb problémája, az emigráció kérdése. A nemzeti szocializmus uralomra jutásakor nem gondolta volna senkinek, hogy ilyen mélyreható következményei lesznek ennek az uralomnak. Nem hitte volna senki a világon, hogy az uralom, amely „ezer éve rendezkedett be”, valóban maradéktalanul keresztülvizsi zsidóellenes programját és olyan üldözés kezdődik, amelyet nem tud másképpen kiparizni a német zsidóság, mint ugy, hogy elmeneküljön. Nagyrészt kergették őket, de voltak sokan, — különösen kezdetben — akik nem bírták ki a sok megaláztatást és önként távoztak. Ez uttal csak azokról fogunk beszélni, akiknek menni kellett és még hozzá arra, „amerre a szemük lát.”

Számtalan emigránssal beszélünk, akik elmondották, hogy nem tőlük függött, hogy hova menjenek. Elvégre nem fektüdt pénzük valamelyik külföldi bankban, rokonságuk sem volt az Egyesült-Államokban, vagy Angliában, hanem mentek és felültek az első vonatra, amely elindult a berlini vagy más város pályaudvaráról és esedeg egy kelet, vagy nyugati irányba induló vonatra szállottak fel. Ha nyugatra ment a vasut, akkor a francia, holland, vagy helga határon szöktek át cernyi véredekem között, ha meg keletre indult, akkor az Anschluss előtt eljutott az osztrák határra, majd azon keresztül a magyar határra, végül Jugoszláviába vagy Romániába került, ahonnan tovább utazott Görögországba vagy más balkáni államba, hogy végül Palesztinába kerüljön.

Nem nagy általánosságban akarunk ezutal be-

szélni. Nem az „emigrációról általában,” hanem arról, hogy mennyi emigráns jutott ide román földre és mennyi terhet jelent ez az ittélő zsidóságra? Mindenekelőtt le kell szögezzük, hogy boldognak kell éreznie magát minden egyes Romániában élő zsidó, hogy amikor fél-Európa zsidósága vándorbot-tal a kezében rohan országokon át, sok helyütt még életüket is feláldozzák a kényserhelyzet miatt, akkor mi, ittélő zsidók naponta boldog nyugalomban adhatunk és nem kell könyörögnünk más aj-taja előtt — alalmizsért.

A ROMÁN ÁTMENETI EMIGRÁCIÓ.

Évekkel ezelőtt alig-alig lehetett látni mifelénk emigránsot. Inkább a nyugati államok felé gravitáltak. De később már, amint említettük, nem lehet-tek válogatások és jöttek mifelénk is. Különösen az 1935 tavaszán bekövetkezett osztrák események, majd ugyanannak az évnek ősszel történeti esch események automatikusan magukkal hozták, hogy a romániai tengeri kikötők felé indultak a sok szerencsétlen menekültek. Kezdetben még az olasz zsidóellenes törvények is megférték határukat. Azóta a bulgár kikötők, meg a Duna torkolata lett az emigráció végös európai pontja. Az utóbbi egy-két évben indult meg a palesztinai illegális emigráció is és a lengyel zsidóság nemrég bekövetkezett tragédiája is sokban hozzájárult ahhoz, hogy Románia az emigráció szempontjából nagyobb jelentőségű lett.

Sok tízezrek mentek itt át legálisan és illegál-

vez és engedélyt kér az olasz hatóságoktól arra, hogy áthajózzon Európába. Tervét keresztülvizszi a sivatagi portyázó csapat, amely mindenfélét megfosztotta és e pillanatban az addis-abebai katonai börtönben vár arra, hogy felkötik-e, vagy utjára engedik?

A kihallgatás megtörtént. Akire hivatkozott, egy kereskedőre, azt jól ismerték az olasz parancsnokságon. Ez az ember valóban igazolta, hogy Abru Fejtlov igazi falasa, aki csak kereskedéssel foglalkozik. Azt is bebizonyította, hogy az árukat kiűl vette, mielőtt elindult volna Dzsibuti felé. Felmentették.

Antonio Grandelli, a fiatal olasz hadnagy nem tévesztette el személni a falasát. Mióta az a bizonyos kellemelem és izgalmas összejövetés volt, nem tudott egy fájó gondolattól szabadulni. Ujra és újra elolvastta Frenzeben lakó apjának levelét. Ott azon a fedett domború ősi hուն, a Pitti és Uffizi között, ahol annyi észvert, csecesbecsékelt árulnak, ott van üledül nekik is már hosszú évtizedek óta. Apja résztvevett a világháborúban és a Doberdón sulyosan meg is sebesült. Most meg azt írja, hogy nagyon nehezen tudta elintézni iparengedélyét, hogy továbbra is dolgozhasson, mert — zsidónak csak kivételes esetben lehetnek jogai Olaszországban. Antonio az olasz-abszesszin hadjárát kezdetén került el hazulról. Már régen hazamehetett volna, két kiütetése is volt, a hős Jessy hadnaggyal is szolgált együtt, aki a nagy kiütetést kapta, de neki is meg volt a Sa-voya-rend középkeresztje. Régebben arra is gondolt, hogy aktív szolgálatra jelentkezik és katonai pályára lép, mert az üzletben ott maradhat apja fiata-

labb öccsével, aki még csak tízenkilenc esztendő. De mióta az olasz zsidótörvények megjelentek, nem akart többé hazamenni. Mivel a hadjárat kezdete óta abszesszin földön volt, neki nem mondták, hogy vessz le a hadnagy uniformisát. A szolgálat is elég veszélyes volt, hiszen hasonló támadásokban már többször volt része, ezért „eltűrték”, hogy életét naponta a vásárra vigye. Grandelli Antonio, aki ki-tűnő és bátor katona, jó olasz és lelkes hazafi, valóban nagyzerűen ellátta a reá bízott feladatokat.

Mióta Fejtlov Abru-val találkozott, nem tudott egy gondolattól szabadulni. Mi volna, ha mint „telepe-s” itt maradna Abszesszinában és nem térne többé vissza az imádott háláiba? Éjszakákon át égette nyug-talanul a kérdés: Mi lesz itt vele? Mihez kezdjen ebben az égető pokolban? De ha hazamegy, jobb lesz-e? Vajon nem-e fogják ott őt is kinezni, hiszen csak megtűrt, csak „kivételes” zsidó lehet. Grandelli hadnagy önérzete erősen lázadozott a meg-alázás ellen. Nem bírta el a gondolatot, hogy most már „megfűrt” legyen, akire újjal mutathatnak rá: ime ez egy megtűrt zsidó. Mit ér a tiszticillag, mit ér a díszes uniformis, mit jelent a bersaglieri félre-csapott csákó, ha mögötte csak megalázás rejti?

Antonio Grandelli kihallgatására jelentkezett az ezredesnél. Spinghatti ezredes főakarója volt. Szerette szerény, bátor tisztjét.

— Ezredes ur, nem szabadságot kérek és nem is hazabocsátásom iránti kéresemgi terjesztem be. Ezredes ur, én itt akarok maradni. — De nem a hadsereg kötelékébe. Civil akarok itt lenni, ezen a földön, mert ha hazamegyek, — zsidó leszek újra

A gardam ma megdőlött... BORT HOZTAM de nem volt... MOTT

san, ahol a hatóságok dicséretreméltó megértéssel kezeltek a szerencsétleneket. Bevalljuk, hogy a hivatalos szervek aránylag sokkal megértőbbek voltak — mint a mi zsidóink. Illetőleg itt is disztin-gválnunk kell. Az okirályság zsidósága egészen nyilvánvaló segítségét nyújtott, míg az erdélyi zsidóság kicsinyes volt és szegényes fantáziával és még szerényebb eszközökkel igyekezett szolgáltatukra lenni boldogtalan zsidó testvéreinknek. Rendszeretlen, szervezeten volt ez a segítség, a legtöbb erdélyi vállalat, kereskedő és intellektuel úgy vette, hogy tíz-husz emigránstól vette ceruzával, vagy kopir-papírral leróttá kötelezettségét. Holott már az első pillanatban egységesen kellett volna szervezkedni, mert ennek a közhínynek köszönhető az is, hogy sok, nagyon sok pénz kallódott el részben arra, hogy ál-emigránsok kezébe került. Sok pénz pedig

és nem az olasz hadsereg tisztje. Ezért kérem engedélyt az íttmaradásra. Leszereltek és elmegegy a Tana-tó környékére. A Banca Commerciala Italiana addis-abebai fiókjánál fekszik annyi líram, amelyet zsoldomból megtakarítottam és úgy gondolom, ennyi elég lesz az új élet megkezdéséhez.

— Grandelli hadnagy, derék vitéz tisztem, elhatározását csak helyeselhetem, elvégre itt is és így is szolgálatot tesz szeretett hazáknak...

Néhány nap múlva, kora hajnalban, furcsa kis csapat indult észak felé. Kis karaván, amely jól el volt látva fegyverekkel. Néhány olasz telepes, abszesszin benzülőttek, akik arrafelé tartottak és Antóni Grandelli. Keserű szíivel, csalódással szívében elindult új életet kezdeni. Fájó szívvel gondolt egy kisánnyra, a feketehejű Bianchira, aki ott hagyott az Arno partján, akivel oly sokat sétált a Boboli kert nancsifái és pálmái alatt és talán soha nem is látja már viszont... De ki tudja, talán ha jól megy majd sora, elhozza őt is, hiszen a kis Bianchi családját is a kiutasítás veszélye fenyegeti. Antonio Grandelli volt hadnagy megszorította lovának zabláját, sarkantyúját belevágta a lo oldalába, hogy az ágaskodni kezdett, azután előre rugtatott a karaván élére — és elindult az új, küzdelmes afrikai élet felé...

ügy, hogy emigránsok, akiket egyetlen vasúti jeggyel lehetett volna továbbítani Konstanzig, elküldték egyesek vagy közületek a legközelebbi városig. Ott is gyűjtöttek, kaptak pénzt, majd újabb helyre kerültek és amit erre lejjel lehetett volna elintézni, az az erdélyi ösztöndíjnak egy-egy emigránsnál hat, meg nyolc sőt tíz és még több ezer lejbe is került. Ezt mind a szervezőknek köszönhetjük és annak örvendéséből, hogy most már hét évvel a nemzeti szocializmus uralomra jutása után kezd nagyvonalú szervezésbe jóakaratu erdélyi vezérek vezetésével — az erdélyi zsidóság.

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy akármilyenek is a viszonyok, akármennyire igénybe veszi az itteni jótékonykedés a zsidók zsebeit, erre keil legyen pénz.

3000 NYOMORGÓ MENEKÜLT SULINÁN ÉS CONSTANZÁN.

Hogy példát említsünk, mennyire nyomorognak még ezekben a hideg téli napokban is zsidó emberek, szabadon megemlíteni, hogy Sulinába a Dunán keresztül öt uszályhajó érkezett Németországból, illetőleg a volt Ausztriából, Csehszlovákiából és Lengyelországból menekülő zsidó emigránsokkal. Ezeknek a roszga nyomorúságos dunai sátrakban kintlók 2800 ember! Akinek a német kormány elkobozott nagy vagyontól 12500 forintot ígért térítési, de csak 2000 forintot kaptak, amellyel elfutottak Sulinán és 10.000 font hiánya miatt nem tudnak továbbjutni. A csaknem háromezer embernek napi ellátására 50 lejjel számíva 150.000 lejbe kerül, amelyet csaknem teljes egészében a román zsidóság adakozzik. Nem természetes, de faktum, hogy ennek az ösztöndíjnak kintlétező részét a bukaresti zsidóság gyűjtenek össze a többi okmányügyi városokkal. Erdélyt „nem veszik igénybe,” mert részben — az az igazság — nem oly tehetősek, de meg Kicsinyes, magyarád mondva „simucig” is.

Konstanzban is él most 160—170 emigráns, e pillanatban emberibb körülmények között, mert van bérelt ház, egy volt szüdo, amelyben laknak és ellátásuk is biztosítottak látszik ideig-óráig. Ezek rituálisan köszöntik és épen az erdélyi Ortodox Központi Iroda áldozatkészességéből kifolyólag.

Különösen Ullman István hitközségi és irodai elnökhelyettesnek és Citron Benjámin társelnöknek agilitása segítette ezeket a konstanzaiakat, hogy kivárhassák, amíg a hajó elindul velük Palesztina felé.

A német kormány nem utalta ki a 10.000 fontot (cca 20 millió lej), ami elég lenne ahhoz, hogy elinduljanak, rúir a brassói Aronsohn cég ezért vállalkozott arra, hogy hat és félmillió lejjel eljuttatja őket Palesztinába, mely összeg jórésze a Joint Jótékonykodás, emigráció, jogvédelem és honossági igazolás céljaira. Fokozott áldozatkészre van tehát szükség a módosabb magyar zsidóságnak, hogy a másfél milliót lejjel kitévő összeg rendelkezésre álljon.

A JOINT ÁLDOZATKÉSZSÉGE.

A huszonöt éves jubileumát ünneplő Joint itt is megmutatta, hogy mennyire áldozatkész. Az összeg tekintélyes részt vállalta.

Ezen a helyen kell megemlítsük, hogy a magyarországi zsidóságnak 14 millió pengő felhozatalához a Joint szintén 14 milliót akar juttatni az át-átvezetés, emigráció, jogvédelem és honossági igazolás céljaira. Fokozott áldozatkészre van tehát szükség a módosabb magyar zsidóságnak, hogy a másfél milliót lejjel kitévő összeg rendelkezésre álljon.

De a romániai par excellence szegényebb vidékeire vonatkozólag is kijelentette Millstein direktor, aki Kisenevél intézi a Joint Kishittelbankok ügyeit és más jótékonyági akcióit, hogy népszerűsíti is adja annak, amit ezeknek a vidékeknek zsidósága felhoz a belső nyomor enyhítésére. Így járulna hozzá népszerűsítés arányán a feleidek, főleg máramaros vidéki nyomornak enyhítésére is...

MILYEN CÉL ERDEKÉBEN MOZDUL MOST MEG ERDÉLY ZSIDÓSÁGA.

December 25-én munkaszüneti nap lévén, különböző zsidó összejövetelek voltak. Így többek között az emigráció ügyében is volt Nagyváradon egy ankét, amelyet Róza Mór kolozsvári hírvivő és nagykereskedő hívott össze, melyen résztvettek mindenekelőtt a nagyváradai hitközségek prominens ve-

zérfeirai. Ullman István elnökölt az értekezleten, amelyen résztvettek Reich József, Deutsch Ignáz, Erdélyi Jenő, Grünwald Jenő, Fuchs Salamon, Krausz Sándor, Schwartz Mór, Seidenrau József, Schwab László, Horvát Emánuel, dr Pogány Attila, dr Székely Mózes, Gábel Sándor és a kolozsvári központi kiküldöttek, Róza Mór elnökön kívül, aki ügyvezetője és főmozgatója az emigráns kérdés rendezésének és Lax Salvator főtitkár, az országos nyug. szertartású iroda megbízásából.

Innen folytatták újként a központi kiküldöttek Szatmárra, ahol Freund József irodai alelnök és Borgida József vezetése mellett folyt le az emigrációs értekezlet.

Örvendtes, hogy a legbékésebb egyetértésben dolgozik együtt az ortodoxia és a nyugati szertartású zsidóság, ami elsősorban a vezető férfiak megértésének köszönhető. De ez természetes is, mert nem lehet külön ortodox és külön neolog segítség, amikor egyformán szerencsétlen zsidók éheznek és várnak hathatós segítséget.

LANYUKA AZ ERDEKLŐDÉS.

Az ankét, amelyet tovább folytattak majd más városokban is, mindenekelőtt megállapította, hogy amily mértékben fokozódnak az igények, olyan mértékben csökken az erdélyi zsidóság áldozatkésztsége. Míg kezdetben például Nagyváradon kb. 50.000 lei gyűlt össze havonta a menekülők segélyezésére, addig most már alig 25.000 lei az a összeg, amit a hitközségek támogatásával felhozhatnak.

A LODZI DUSGAZDAG GYÁROS TRAGÉDIÁJA...

A kiküldöttek elmondották annak a lodzi dus gazdag gyárosnak esetét, akitől annakidején, amikor még nem volt olyan élénk és tragikus a lengyel emigráció, 10.000 zlotyot kértek, amit ő megadott. Majd pedig 1—2000 zlotyra akarta lealkudni és boldognak érezte magát annakidején, hogy nem kériék tovább tőle a kifizérést gyűjtők...

Most ott van a többiekkel együtt nincsenek, nagy bánattal, hogy akkor, amikor tehette volna, elárkózkodott üldözött testvéreinek támogatásától. Alig egy szál ruhában a sulinai uszályhajón didereg és most sírva mondja, hogy talán azért sújtotta anynyira a sors őt és a többi társait, mert szülőknek voltak és nem adtak akkor zsidó testvéreiknek, amikor módjukban volt azokon segíteni...

— Mondják önök meg a romániai zsidók tehetősebbjeinek, hogy ne akadjanak meg néhány ezer, de még tízezer lejen, mert úgy járnak, mint én, aki adhatom volna milliókat és nem adtam. Most pedig itt állok éhesen, fáva, gémberedett tagokkal, testileg, lelkiileg betegem és attól függ puszta életem, hogy olyanok-e a romániai zsidók, mint én voltam? — Szívlelenek-e vagy van zsidó szívök, amit úgy látszik a pénz és vagyon nagyon megkérgecsit. Testvéreim! Nézzétek meg az én sorsom, nézzétek hová jutottam és tanuljatok...

Igy zokogja el az egyik rettenetes állapotban lévő emigráns sulyok, nagy bánatát...

Ezt a példát nem csupán lapok hasábjain kellene peritaktálni, hanem minden egyes jómódu és szülők zsidó házában, mint „házi áldást” kiakasztani okulásul és tanulságul...

AZ ANKÉT.

Róza Mór előterjesztette az ankét, hogy hét kerületre osztják Erdélyt. Kerületi központokat állítanak fel Oradeán, Szatmáron, Aradon, Temesváron, Déván, Alba-Iulian és Brassóban. Az ország-részi központ pedig Kolozsváron lesz, amely összefogja az erdélyi 160 ortodox és 34 nyugati ritusu hitközségeit.

Arról van szó lényegében, hogy a terheket meg kell osztani és rendszeresen kell a segélyezést.

Orti. kóser vegetariánus étkezde
nyitja **Oradeán**
SIR. AUREL LAZAR 3.
Izletes konyha. — Olcsó árak.
Pontos kiszolgálás. — Abonensek felvételnek.

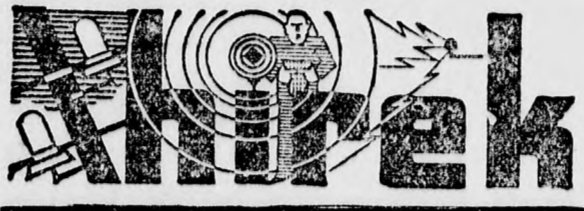
Kiküszöbölni azt, hogy érdemtelene kapjanak vagy álemigránsok furakodjanak a szerencsétlenek közé (ahogy sok bukovinai német nyelvben való jártasságot erre használta fel) és azonkívül a határmenti városok zsidóságának mód adassék arra, hogy generálisan intézkedjenek az emigránsok ügyében, akik a határon át jönnek és a kikötők felé tartanak. De a dunai határmenti városok is tekintetbe vétnének, ahová most az ugynevezett tömegemigráció gravitál, míg emellett csak szórvaosan haladnak át, míg a Dunán a hajók ezerszámra viszik a szerencsétlen zsidók ezreit.

A nagyváradai értekezleten megállapodtak abban is, hogy mit vállal Nagyvárad zsidósága ebből a szervezett akcióból, de bizonyos visszatérítést is kap azokért a direkt kifizetett összegekért, amelyeket olyan emigránsoknak kell adni, akik errelelele jönnek át az országba és mennek tovább a kikötők felé.

Az emigráns probléma sajnos erősen aktuális ma is. Ehez ma már hozzákapsolódik a náciunk is állampolgárságot vesztett szerencsétlen testvéreink fizetésének szomorú sorsa. Az erdélyi zsidóságnak minden lehetőséget kell követni, hogy ezeknek a segélyezésére valóban nagyvonalúan szerveződjék meg. Akár ártétegezzünk, akár anélkül. Lehetőséget kell teremtenünk, hogy sorsuk nyugalmi állapotba jusson. Ennek hasznát fogják látni az itteni zsidók is azaz, hogy állami rezon szempontfölből tehermentesítve lesznek, nem lesznek sok apró-cseprő molesztilásnak kitéve, nem fog jutni az arra illetékelnek kezébe a pénz és a legfőbb haszna maguknak az emigránsok és a távozni kényszerülő testvéreinknek lesz, akiket intézményesen fognak tudni ellátni s menedékhelyekre, újabb otthonukba eljutni.

A hatóságok is jószemmel kell nézzék ezen nemes akcióit, mert ez lehetővé teszi majd, hogy az emigránsok nem fognak szerie készálni az országban, hanem valóban csak átutaznak majd a végleges letelepedési helyük felé.

— Felozlatták a lembergi zsidó hitközség tanácsát. Lembergi jelentés szerint a szovjetorosz hatóságok felozlatták: az ottani zsidó hitközség tanácsát és megbízták dr Fábrián zsidó ügyvédet a hitközség összes ingó és ingatlan vagyónak felszámolásával. Más jelentések szerint a hatóságok államosították az összes nyugatukrajnai iskolákat. A szülők szabadon választhatnak abban a tekintetben, hogy milyen nyelven kívánják gyermekeiket iskoláztatni: ukrán, lengyel vagy jiddis nyelven. A zsidó szülők tulajnyom többsége a jiddis nyelvet választotta. — Lembergben 42 éves korában meghalt Zmigrider Konopka, a varsói egyetem volt első tanársegéde, a görög és római történelem egyik világhírű szakértelmélya. — Hetvenéves korában meghalt dr David Malz keletgaliciai cionista vezető, Herzl Tivadar személyes barátja.

Inscris în registrul publicațiilor peredice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24—40

Naptár 5700

Péntek: Tevet 24, január 5.
Szombat: Tevet 25, január 6.

Heti szidra: מָחָר
Heti haftora: הַחֲמִישִׁי

Szombat kezdete:
üzlet bezárás 4.35
gyertyagyújtás 4.45
Isteniszület kezdete 4.55
Szombat befejezése 5.51

Ros-Chodes Sevat bencsolás.
Csütörtök, január 10-én: Ros-Chodes.

Királyi gesztus - zsidó lojalitás

Ötölsége II. Károly király a karácsonyi ünnepeket katonái körében lőltötte. Erdély két nagy városába látogatott el. Az első napon Nagyváradon, a második napon Kolozsvárott volt. Tagadhatatlan, hogy rendkívül imponáló volt ez a királyi gesztus. Az embermilliók úgy képzelik és mi is jó polgári módra úgy gondoljuk, hogyha jön egy nagy ünnep, akkor a „családi kör” minden ünnepélyesség legfőbb kifejezője. A keresztnység legnagyobb és legcsaládibb ünnepe a karácsony. És akkor az ország uralkodója, aki lényes királyi palotában ülhetné meg az ünnepet fiával, a nagyvadjával együtt, az ország fiatal, de szeretett trónörökösével vonatra ülnek, hogy meglátogassák a katonákat. A katonákat, akik huszofokos hidegben ott állanak a gránicon és teljesítik feladatukat. Peldaadó gesztus volt ez, imponáló, nem csupán azért, mert igazi királyi, hanem mert rendkívüli módon — emberi volt. Mintha azt mondogta volna az ország felséges ura: ime látjátok országom minden rendű és rangu polgárai, első a kötelesség. Olyan kötelesség, amelyet mi magunk vállalunk magunkra. Ilyen önként vállalt „kötelesség” volt Ötölsége királyi gesztusa, aki karácsony napjait lőltötte katonái körében, tavol a királyi palotától. És együtt étkezett katonáival csakjából és bádög kupából. Mélységes benyomást keltett az egész országban, de még külföldön is, holott ezekre a gesztusokra más országokban is volt példa. De ott háború folyik s annál szebb, annál felülemelkedőbb az, hogy békés és semleges ország uralkodója szereti annyire katonáit és polgárait, hogy körükben tölti a keresztnység legnagyobb ünnepét.

Zsidó szempontból is kiemelkedő esemény volt ez a király-látogatás. Ugy Nagyváradon, mint Kolozsvárott hivatalos meghívást kaptak a recepcióhoz a zsidó egyházak is. Meg is jelentek az előírt íttakban és egyházi ornatusban a rabbik és köztudomásu — a bukaresti nagy lapok is megírták, — hogy Ötölsége meglégo-

déssel fogadta a szónokok kiváló román beszédét és azok tartalma is elűtött a sablontól. Dr Vajda István, a nagyváradai nyugati szertartású hitközség fiatal főrabjára emelkedett hangon, tökéletes románsággal, kívülről mondogta el beszédét. (holott azt még a román vezetőfériaik is olvasták), Kolozsváron pedig dr Weinberger Mózes főrabbi szintén tökéletes románsággal és beszédének emelkedett szellemével keltett legfelsőbb körökben is kellemes feltűnést. Az ortodoxiát Oradeán Ullman István elnök képviselte, Clujon pedig Glasner Akiba főrabbi a hitközség vezetőfériaival.

Mi magunknak bevalhatjuk, hogy ennek az új generációnak megjelenése az ilyen hivatalos recepciókon feltétlenül hasznos az erdélyi zsidóság szempontjából. Ma már nem történhet meg az, hogy nyelvismeret hiánya volna akadályja annak, hogy vezetőfériaik ne jelenjenek meg az ilyen fogadtatásokon. Ott tartunk, hogy ezek a zsidó vezetőfériaik kellőleg képviselnek bennünket a legmagasabb helyen is és nem dadognak és nyögdecselnek, hanem bátran és férfiasan állanak nehéz és teletörségteljes örhelyükön. Amint hallottuk és tudjuk, ez az abszolút nyugateurópai fellépés és magasfokú intellektus, amivel reprezentáltak, kellemes benyomást keltett, aminek hasznos kihatásai lehetnek a zsidóság szempontjából.

A király-látogatás mélyen emberi volt és megható. A zsidóság reprezentációja is a kornak és időknnek megfelelt. Mélységes hódolat Ötölségének és tisztelet mindazoknak, akik intencióinak megfelelően vezetik az ország ügyeit a nyugodt konszolidáció érdekében.

— Január elsején Varsóban életbelép a gettó-rendelet. Varsóból érkező jelentések szerint Frank varsói német főkommandyó gettó-rendeletet dolgozott ki, amely 1940 január elsején lépett életbe. A rendelet megállapítja a gettó terület határait és körülbelül száz utcát sorol fel, amelyekbe zsidóknak belépni tilos. A gettót elkerülik. A városnak ez a része északra van, a legszegényebb proletárnegyed, amely a német bombázások által a legtöbbet szenvedett. Házaí ugyszólván kivétel nélkül elpusztultak.

— A szovjetkormány a szovjetellenes menekültek eltávolítását követeli Litvániaól. Párisba érkezett hírek szerint a szovjetkormány bizottságot küldött Kaukaszba, amely a litván kormánynak a következő három kivánságot nyújtotta át: 1. Litvánia „a lehető leggyorsabban” mutassa be a bizottságnak az összes lengyelországi menekültek listáját. 2. Litvánia tiltsa meg a lengyelországi menekülteknek olyan litván területeken való tartózkodását, ahol szovjet katonák vannak elhelyezve. 3. Litvánia utasítsa ki mindazon lengyelországi menekülteket és más bevándoroltakat, akik a szovjetrendszer ellenségei. — Negyven zsidó író és újságíró, akik a németek által elfoglalt területekről Litvániaába menekültek és „szovjetellenes” beállítottságuknak tekinthetők, kérelel fordultak a Hicem párisi szervezetéhez, hogy legyen segítségükre Palesztinába, Amerikába, Angliába, Franciaországba, stb. való kivándorlásukban.

HA MINDENKI GYORSAN EL.

Igy gyorsan is használdok el. A létért való küzdelem ma fokozott feladatok elé állítja az emberiséget és ezt a hajrszát a szervezet sanyil meg. Legtöbbször is az idegrendszer és az emésztőszervek irdacnak bele a fokozott tempóba és a legkülönlétebb gyomor-, bél-, máj-, epe- és vesemegbetegedések lépnek fel.

A világhírű amerikai „GASTRO D” az idegeken keresztül fejt ki gyógyhatását és így a betegség okát szünteti meg és ezért a legkitűnlőbb eredményeket érték el vele fenti megbetegedések eseteiben.

Orovosok is ajánlják. „GASTRO-D” kapható gyógyszerteráktárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 140 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerteráktárban, București, Calea Victoriei 124.

— Hivatalos statisztika Palesztina lakosságáról. (Jeruzsálem). Hivatalos közlés szerint a szeptemberben végzett népszámlálás szerint Palesztinának 1.497.915 lakosa van. A lakoságnak mintegy 60 százaléka mohamedán, mintegy 30 százaléka zsidó, 10 százaléka pedig muzulmán. Az utóbbi 18 hónap alatt az erős zsidó bevándorlás miatt a mohamedán lakosság arányszáma 10 százalékkal csökkent.

DIANA
faradt testet felírisszti

— Nurok főrabbi látogatása a vilnai menekülteknél. Nurok főrabbi, az ismert mizrachista vezető, volt lett miniszterelnök, a zsidó világkongresszus megbízásából Vilnába utazott és Rigába való visszatérése után közölte, hogy az ott tartózkodó mintegy tízezer zsidó menekült leihatalan nyomorban él. Legnagyobb szorongást cipőkben és hiányos ruházattal érkeztek Vilnába. A zsidó világkongresszus anyagot gyűjt a lengyelországi zsidók tragédiájáról, amely még nem talált megfelelő visszhangra a zsidó világban. Nurok idvartai felhívást intézett Weizmann Chaimhoz, Ben Gurionhoz, Rutenberghez, Stephen Wise főrabbihoz és dr Nahum Goldmannhoz, rámutatva arra, hogy a lengyelországi zsidóság a pusztulás szélén áll és energikusan hozzá kell itani megsegítéséhez.

— A németországi zsidók meg sem foltozhatják régi ruháikat. A Neue Züricher Zeitung jelenti, hogy a németországi zsidók, akik ismeretesen nem kaptak ruhajegyeket, még abban a helyzetben sincsenek, hogy régi ruháikat megvarrják, megfoltozzák, mert olyan jegyek sincsenek, amelyek pamut, céma, vagy más, régi ruhák, fehérneműk és harisnyák kiviátásához szükségesek. Ugyancsak a Neuer Züricher Zeitung jelenti, hogy a nemzsidó családokkal ellentétben a zsidóknak nem küldik haza az élelmiszerjegyeket. A zsidók ennéltozva órákhozszat ácsorognak, sorba állítva az illetékes hivatalok előtt, míg jegyeikhez jutnak. A karácsonyi és újévi ünnepek alkalmából kiadott hus-, vaj- és rizs pótdagokat a zsidóktól megtagadták.

Egészségét veszélyeztető Nálhaloz-Grippa-Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a kellemesen illatosított Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvjá egészségét!

Főbevásárlási forrás az egész ország gyógyszeratai, drogériái, illatszertárai részére
„DENY” OLAJOKBAN
kóliuivizek, parfümök, stb. készi észere.
Parfüm olajok, arckrém, puder, szappan, stb. - **Illanó olajok:** Ol. Citri, Bergamol, Menta stb. - Speciális sznek kozmetika részére. - A legkiválóbb minőségek. - Kérésre katalógust küldünk. **Oradea: Str. Doannei 7.** (Galeriile Banduziei, etaj) **Bucuresti.** - Telefon: 4—28—60.

Köhögés

Nátha

Grippa

esetén ig, on

Málnási Mária gyógyvizet meglejtél, vagy edvalkeverve, Főterakat: Rothbart és Salgó

Oradea, N. Filipescu 23. — Telefon 27-70

Eljegyzés. Hitter Lajos nagyváradi kereskedő Mancsi leányt eljegyezte Mar-kovits Jenő nagybányai bőrkereskedő.

San-Domingóban rövidesen meg-indul a menekültek letelepítése. (New-York). James N. Rosenberg, az amerikai Joint mezőgazdasági bizottságának elnöke kijelentette a Zsidó Távirati Iroda tudósítói előtt, hogy 1910 januárjában Ciudad Trujiloba utazik, hogy előkészítse egy nagyobb német zsidó menekült csoportnak san-domingói letelepítését.

A PALESZTINAI PETROLEUM-IPAR FEJLŐDÉSE. A palesztinai Consolidated Refinerias Ltd. új üzemének felépítése rövidesen befejeződik és megkezdődik a palesztinai benzín- és széntermékek gyártása.

Az ardeali zsidók találkozóhelye BERKOVITSNÉ (Oradeáról) orth. kóser étterme (a baia-marei rabbi hechsere) BUCUREȘTI, Str. Lipscani 7. Telefon: 462-91

Dr Darányi egyetemi tanár fajelmélete

Az egyetemi tankönyvek általában úgy írók a köztudatban, mint a tudomány le-szűrt eredményeinek magas színvonalon álló tárgyilagossági összefoglalásai.

Kezünkbe került egy újonnan meg-írt tankönyv. Címe: „Közegészség-ség.” Szerzője dr Darányi Gyula egye-temi ny. r. tanár a budapesti Pázmány Pé-ter egyetemen. Hosszasan foglalkozik a szerző az eugenika kérdésével s ennek kapcsán a faji kérdéssel is. A zsidókér-déssel foglalkozva adatai tudományosságát a „Mein Kampf”-ből vett idézetekkel támo-gatja.

Hát bizony ez nem valami tudományos elmélet, már csak azért sem, mert a Men-del törvénnyel operál, már pedig az egy-kori franciskánus barát teóriája, melyet előbb növényekre vonatkozólag állított lel, ma már anachronizmus.

Hogyan helyezkedtek el a zsidó menekültek Sanghaiban. A Sanghaiban nyilvántartott 7684 zsidó menekült a kö-vetkező foglalkozási ágakban helyezke-dett el: 2154 kézműves, 1954 kereskedő, 1339 tisztviselő, 478 szabadfoglalkozású, 294 zenész és művész, 213 mérnök és me-chanikus, 133 gyáros, 125 orvos, fogorvos, asszisztens, 109 mezőgazda és 855 egyéb.

D. Steierne

szépségápolási intézetében a legmodernebb kezelési módszer szerint pattanásos, száraz, ráncos, zsíros, mitessze és bőrtel a legrövidebb időn be-lül tökéletesen rendezhező-zék. Estélyi kikészítés!

Oradea, Telefon 19-66 Piața neg. Maria 1. (Derмата felett)

1500 lengyel menekültet fogadott be ismét a szovjet. A litván kormány a Szovjetunióhoz, Svédországhoz, Norvegia-hoz, Dániához és az amerikai Egyesült Államokhoz fordult azzal a kérelemmel, hogy engedjék meg bizonyos számú, Litvániá-ba menekült lengyel átutaló országos-ba való bevándorlást.

Amikor 1624-ben a hollandok egy sereget állítottak össze azzal a céllal, hogy meghódítsák Brazi-liát, az önkéntesek között sok zsidó is akadt. A zsi-dók gazdasági tevékenységének nagy eredményt be-járódtak a szomszéd országokba is ugyannyira, hogy IV-ik Krisztián dán király 1622-ben levelet írtak az amsterdami zsidóknak, amelyben ő is meghívja őket országába.

Kiutasították Bulgáriából az összes hontalan zsidókat. Szófia jelentés szerint tovább folyik azon hontalan bulgáriai zsi-dók kiutasítása, akik nem állanak származási országuk konzulátusának védel-me alatt. Főleg olyan zsidókról van szó, akik évtizedek óta élnek Bulgáriában és már elvesztették eredeti állampolgárságu-kat.

LEGIDEALISABB HASHAITÓ, VERTISZTITO, epehajtó a dr Földes-féle „Solvo” pirula. Székrekre-dés, bélrenyheség, rosz emésztés, gyomorrontás, felhúvadás, gyomor- és bélfájdalmaknál teljes gyogyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden várost és vidéki gyógyszerüzletben és drogeriában kapható.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evészközök, templomi kegszerek bár-mily művészi kivitelben leg-olcsóbb árban. Gyártása és eladása: „TACAMUL” ezüstáru gyárban CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

A templomajtóban megtaposott, vérig aláztott Uriel Acosta öngyilkosságba kérészt menedéket

HOLLANDI PORTUGAL ÉS SPANYOL ZSIDÓK RENDKÍVÜLI SZEREPE. A portugál és spanyol zsidóknak nagy szerepe volt a XVII-ik században a holland kereskedelem kifejtésében.

Amikor 1624-ben a hollandok egy sereget állítottak össze azzal a céllal, hogy meghódítsák Brazi-liát, az önkéntesek között sok zsidó is akadt. A zsi-dók gazdasági tevékenységének nagy eredményt be-járódtak a szomszéd országokba is ugyannyira, hogy IV-ik Krisztián dán király 1622-ben levelet írtak az amsterdami zsidóknak, amelyben ő is meghívja őket országába.

Amikor a spanyol kormány meg-ígadta a beutazási engedélyt a marannus zsidók számára, akkor a holland kor-mány 1658-ban árt a spanyol kormányhoz, amely-ben feltérel, hogy vállalkozásuk nélkül engedje meg minden egyes holland polgárnak, hogy meglátogal-hassa Spanyolországot.

Uriel Acosta a keresztyén hitét és elhivatását megvédte, de a sok megbur-collatás kitévedővé tette atekintetben, hogy megla-llja-e nála a keresztyén boldogságot.

Joséf mindig többet járt hozzájuk és amikor megkérte kezét, akkor nehezen bár, de ígért mon-dott. Ez különösen hatott Urielre, aki beleegyezett ugyan a házasságra és kijelentette, hogy lemond a nő-ről, akit életében egyedül szeretett, de ő maga is érezte, hogy nem tudná Jentét boldoggá tenni.

A családdal fenntartotta a kapcsolatot és amint legutóbb megemlékezünk róla, a kis Dániel is meghívta meglátogatni. Öt tizenöt napig házában és úgy gondolták, hogy ezzel a barátokozással, ami Dániel és nagybátyja között kifejlődik, szorosabbá válik az a viszony is, ami Uriel Acosta és a zsidó-ság között ugyannyira meglazult.

Uriel — Ura KÉTKEDŐVÉ LESZ. A kis Dánielt husos-teses étel-ek vegyes fogyasztására akarta rávenni, ami ellen a kisfiú tiltakozott.

Amikor 1624-ben a hollandok egy sereget állítottak össze azzal a céllal, hogy meghódítsák Brazi-liát, az önkéntesek között sok zsidó is akadt. A zsi-dók gazdasági tevékenységének nagy eredményt be-járódtak a szomszéd országokba is ugyannyira, hogy IV-ik Krisztián dán király 1622-ben levelet írtak az amsterdami zsidóknak, amelyben ő is meghívja őket országába.

Uriel Acosta a keresztyén hitét és elhivatását megvédte, de a sok megbur-collatás kitévedővé tette atekintetben, hogy megla-llja-e nála a keresztyén boldogságot.

Uriel Acosta a keresztyén hitét és elhivatását megvédte, de a sok megbur-collatás kitévedővé tette atekintetben, hogy megla-llja-e nála a keresztyén boldogságot.

Uriel Acosta a keresztyén hitét és elhivatását megvédte, de a sok megbur-collatás kitévedővé tette atekintetben, hogy megla-llja-e nála a keresztyén boldogságot.

Uriel Acosta a keresztyén hitét és elhivatását megvédte, de a sok megbur-collatás kitévedővé tette atekintetben, hogy megla-llja-e nála a keresztyén boldogságot.

UJABB MEGALÁZÓ VEZÉKLES. Ezuttal nem bocsájtottak meg neki egykönnyen. Az inkvizíció kemor formásággal utánozták — amelyekből oly sokat szenvedtek — az öregebbek.

Megállapodtak a vécikkel, hogy a vezeklésnek olyan módját esszlik ki, amely az erének vezeklé-sét, emléket örök időkre nemzedékeknek emlékébe vésti. Uriel beleegyezett a vezeklésbe, bár alig tudta, mit követelnek tőle. De mindent inkább, mint még egy napot az elhagyatottságban.

A zsinagógába, amely zsulolásig megtelt férfiak-cal és nőikkel, bevezették Urielt, fekete gyászba, ke-zében fekete gyertyatartóval. Egész életén át legjob-ban attól félt, hogy megszégyeníük az emberek előtt. Most magasan levő emelvényre lépett, ahol a bú-szócánát hosszú kánáljával olvasta fel. Megvallotta Szues rituális bűnét, egyéni tévedését és fennhan-gon megígérte, hogy mindhaláláig hitű zsidó mód-jára fog élni.

39 BOTÓTES ÉS A VÉGIPEKÖDŐ TEST MEGTAPOSÁSA. Ezután Uriel a templom egyik sarkába vonult és övíg meztelenre vetkő-zött, majd néma ajakkal írta, hogy 39 botótest mérjenek rá. Azután vérző tagokkal leült a padlóra és végighallgatta, hogy az átok alól ünneplésesen feloldják. Végre felöltötte ruháját, véglegkelt a templom küszöbén és az egész gyülekezett keresztül-haladt testén. Sokan gonoszul meglöklök benne, de a vezeklő arcát a földhöz szorította és érzékellen maradt. Csak amikor József ücsap taposott rá, akkor rúsimert lépéire és magába suttogta a gyá-á nevét.

Amikor ennek vége volt, felemelkedett Uriel és végigment az oszlopos előcsarnokon, de senkiből egy szó sem szűlt. A zsidók csoportokba verődve beszélgettek és iróniákkal néztek a szenvedőt. Bú-szák emelte fejét, de arca haláláspótt volt. Ezután ujra bezárkózott szobájába és lázasan dolgozott ö-néletrajzán. „Egy emberi élet példája” volt a címe.

Minden bűn onnan ered, hogy nem követjük az igaz ésszerűség és a természet törvényeit, — ez volt a vezeklési művészen.

URIEL HALÁLA. Amikor befejezte művét, egy napon odállott (ült) puskájával az ablakhoz és a tükréből nézte, hogy mitkor jön arra József Gése. Napokig leste, de nem mozdult árhegyéről. Egy dé-lután arra jött József, hával Dániellel, de Uriel nem követett el semmit, mert szerette a kisfiút.

Egy ízben feleségével, Jentével ment ott az ab-lak előtt, de akkor is csüggedten eresztette le a cél-zására emelt fegyvert. Még mindig szerette Jentét s talán az is adta kezébe a fegyvert.

Harmadikban József egyedül jött. Megfordult és célbaért. A 15vós keresztülhaladt a fömegen, de József megmenekült és páni féltámmal elrohant. Uriel leletle pisztolyát és későbeszést, ahogy ő, a mesterlövő elhárította a lövést.

— Nincs igazság! — suttogta, — milyen zord ez a világ. Azután bezárta szobája ajtaját. Rápillantott ezüstlet étvözött fegyverre, amelyben még benne volt a régi monogram, a „G” betű. Gábré! Gábré! Mennyi emléket idézett fel benne ez a név... Mi lett vele?...

Anyja hangját vélte hallani, amint hívja vissza a napfényes Portugáliába, a szőlők és olajfák közé... Életműve tetőokra hágott.

— Korán megöregedtem, — mondá, hiszen alig volt ötven éves. — Érezte, hogy immár céltalan élete. Lehajlotta fejét és a pisztoly hideg csövét homjón-hára irányította. Megrántotta a ravaszt és holian esett össze...

Egy élet nagy drámája volt Uriel Acostaé, egy lélek küzdelme és vívódása, a zsidó történelem egyik legfuraabb és legtragikusabb alakja banyalott vele a sirba örök emlékül és momentum a kétédeknek és az önmagukkal meghasonlítottak...

Uriel Acosta az amsterdami zsidó élet egyik leg-nagyobb történelmi alakja volt...

Az erdélyi zsidóság nagyszabású telepítési tervet valósít meg a Sáron-völgyében

Chanan Blanchard palesztinai lakos 2-300.000 leles terekkel biztosítja a letelepedést

(Kolozsvár. Január elején.) Aki megírja majd ennek a husz esztendőnek zsidó történelmét, az különösen ki kell emelje Palesztina szerepét az utóbbi évtizedben. Két részből állott ez a korszak, amely jellemzi a Szentföldnek ezt az igen érdekes történelmét. Az egyik: amikor a zsidó vezetők hívták az európai zsidókat, gyereket, adjatok, építsetek, mert jön a vihar és jó lenne, ha akkor már fedél volna fejetek fölött.

A másik korszak: ami ma is történik: *Mennék, de nincs hova! Mennék, de a vagyonomat elvették, elusztott, semmivé vált. Most már mennék, de senkinek tud segíteni nekem, mert ahhoz milliók kellene.* Így beszél ma a német, osztrák, cseh és lengyel zsidó. Viszont vannak még országok, ahol a zsidóság sorsa nem lett annyira tragikus, hogy nincsteleppé vált volna, ahol még elég nyugodtan él és vagyónak birtokában van és kereseti lehetőségei sem váltak semmivé.

Ezeknek a zsidóknak szól ez a cikk. Azoknak az erdélyi és általában romániai zsidóknak, akik okulhatnak és tanulhatnak a példákban, amelyek előttünk merednek. De amikor erről beszélünk, rögtön megkérdezhetik, hogy mit is tegyen egy közepes tehetségű kereskedő, gyáros vagy kistökés, aki nem tud milliókat mobilizálni, hanem legfeljebb százezreket. De ezt is úgy, hogy amikor egy „fedél” akar magának szerezni ott künn, akkor ez a békés és nyugodt építés úgy történjék, hogy ne fordítsa fel jelenlegi egzisztenciáját, viszont biztos és lukratív legyen a palesztinai beiktatása is.

Mintha kapóra jönne annak a sok-sok erdélyi zsidónak, akik arra gondolnak, hogy gyermekeik jövőjét biztosítani kell, az az elgondolás, amely egy dusszagd palesztinai zsidónak jutott eszébe és amelyről el kell mondjunk egyet és mást.

MÍ A SARON?

A Saron völgye a régi zsidó ország egyik gyöngyszeme. Ha a térképet nézzük, akkor azt látjuk, hogy a „Saron” 70 kilométer hosszú, 12—20 kilométer szélességű terület *Palesztina tengerpartján*. A Karmel-től délre egészen Jaffáig terjed. Már a régi zsidó próféták és az akkori költők is úgy írják róla, mint a szépségnek és termékenységnek mintaképéről. Mivel az ókorban igen homokos volt a talaj, abban a korszakban minden hét évben alaposan renoválni kellett a házakat és ezért szóltott így a főpap imája, amelyet Jomkippurok mondott: *... hogy házaik ne legyenek sirjaik...* A saroni síkság főfolyója a Jarkon, amely Petach Tikvah mellett ered és Tel-Aviv mellett ömlik a tengerbe. Ez a terület egyike a legfontosabb kolonizációs területeknek és a legszebb, legvirágzóbb kolóniák, falvak és városkák éppen ezen a területen létesültek. Különösen a narancsok virágnak s az egész terület centruma Petach Tikva.

A „földi paradicsom” lehetne rövid összefoglalása mindannak, amit erről a Saron völgyéről elmondhatunk. A tenger közelsége lehetővé teszi, hogy trópusi hőség

helyett kellemes szellő könnyítse meg az ottlakók életét és növelje a boldog tudatot, mely a végtelen víz közelségéből ered. A sok ezer holdnyi narancs illata is bőditő és az ottlakók kenyérkereseti lehetősége minden vitán felül áll. Nem is kell romantikus hajlamnak lenni annak a közep európai zsidó embernek, aki a 20 fokos hidegben arra gondol, hogy milyen szép és megnyugtató volna egy zsidó ország boldogság-szigetén élni, dolgozni és pihenni. Ahol nincsen gyűlölet és nincsen ok a nyugtalanságra, ahol végre otthon is lehetne a folyton vándorló, költöző, bizonytalan sorsú zsidó. Erre gondolhatott az a nagyszerű zsidó is, aki most azt a tervet akarja megvalósítani, hogy vallásos zsidók százainak tegye lehetővé, hogy ott földet szerezzenek, ahol házat építhetnek, birtokot szerezhetnek, a Saron völgyében

AZÉ AZ ORSZÁG, AKIE A FOLD...

Chanan Blanchard 50 esztendeje él Palesztinában, tehát a legősibb őslakónak számít. Apja Elzászból származott el Palesztinába, ahol francia alkonzul volt. Lassankint vagyons ember lett, sokáig kereskedett, mert akkor még nem gondoltak arra, hogy földművelés kell legyen alapja a zsidó kolonizációnak. Lassanként kezdett annakidején kifejlődni Rison le Cion, Petach Tikva és Mikve Jisrael, amelyek prosperitását főleg az biztosította, hogyha hiányzott is a tovább-folytatáshoz a pénz, adott Rothschild báró, aki ezeknek a szőlőtermeléssel foglalkozó kolóniáknak mindig nagy pénzüsszeget juttatott. O volt az első, aki felismerte, hogy a „*öldhözköltőség*” jelenti azt, hogy egy ország földje kié? Azé az ország, akié a föld. Amikor apja meghalt, akkor Chanan Blanchard lett a francia konzul és a szután engedélyével vásárolt magának egy narancsot, ott, ahol ma Tel-Aviv hatalmas többszemes háza állanak. Később más területeket is szerzett meg.

Egy ilyen terület az a többszáz holdnyi földkomplexum, amely *Tel Mond—Kfar Hess és Cherut* által alkotott háromszögben terül el. *Tel Mond* gyönyörű település, amelyet Lord Melchet létesített, az a dusszagd angol cionista filantrop, aki 45 millió angol font alapítókével rendelkező Chemical-Trustnek volt vezérigazgatója. Annakidején Sir Alfréd Mondnak hívták, csak amikor az angol király „lordosította”, vette fel a Melchet nevet. Ez a Mond-család, amelynek ma is számos kiváló cionista tagja van (fia is, aki a makkabiadok ellenőke) létesítette ezt a kolóniát, amely az ő nevét viseli.

A *Kfar Hess* annak a Mózes Hess-nek nevet viseli, aki a „Rom und Jerusalem”-et írta, amely a múlt század hatvanas éveiben korszakot jelentett a zsidó felfogás változása tekintetében. O volt az első, aki a cionizmusról érkezett és aki a Palesztinai építési akcióprogramját körvonalazta. Igen, erről a Hess-ről nevezték el a Kfar Hess-t.

A harmadik kolónia: a *Charut*, amelyet azok alapítottak, akik a zsidó légióban harcoltak a világháború idején. Szabadság

harcosok, akiknek nagyrészt köszönhető a Balfour-deklaráció s mindaz, amely ebből következett.

A BLANCHARD-TERV

Ebben a háromszögben terül el közel a vasuti fővonalhoz, 7—8 kilométernyire a tengerparttól és alig husz-huszonöt kilométernyire a világvárosi Tel-Avivotól az a többszáz holdnyi, több mint egy millió dunamot meghaladó terület, amely Chanan Blanchard tulajdonát képezi. Öreg ember már Blanchard, akinek azonban van még egy nagyszabású terve. Gyermekei vagyonságok, jól ellátottak és így *ideális* célkitűzései vannak. De nem „világnézetek” hősei között fejt ki propagandát a földparcellázás érdekében, hanem nagyrészt vallásos polgárembernek között akarja „szétosztani”. Nem ingyen, de minek is tenné ingyen? Ellenben nem angol fontért, hanem lelekkért, amelyet itt kell neki rendelkezésére bocsájtani.

Egészen részletes parcellázási tervekkel jött. 750—1500 négyzetméteres telkeket ad el és két-háromszázezer leiert kapható már nála egy olyan telek, amely közművekkel, villannyal van ellátva, amely utóbbit a nagy Ruthenberg-művek szállítanak. Aki megveszi a telket, annak a Blanchard-dal összeköttetésben álló bank lehetővé teszi, hogy építhessen is rá egy modern házat vagy iparvállalatot. Ahol boldogan is élhet...

Körülbötte virágozó zsidó települések vannak. *Tel Mond*, *Kfar Hess* és *Cherut* telepeken mintegy három ezer zsidó család él, akik valamennyien mezőgazdasági munkával keresik kenyerüket. Ez lehetővé teszi azok ellátását. Kereskedők és szabadfoglalkozásuk számára is van lehetőség és így érhető az is, hogy már számos gyártelep is elhatározta, hogy ezeken a területeken fogja felépíteni és megindítani gyárüzemét.

Eddig főleg csehszlovákiai, továbbá csernovitzi, lasi-i, radovitzi, de most már az erdélyi zsidóság mutat ipar és háztelkevételeknél nagy érdeklődést...

Nem azok számára lehetőség ez, akik spekulálni akarnak Palesztina földjén az ország földjével. Csak azoknak kell és szabad érdeklődni, akik maguk is menni akarnak, hisz a földtulajdon megkönnyíti a kivándorlást is. Blanchard 36 dunamot adott eddig közművek céljaira. *Itt fog épülni a templom, az iskola, a Gan Jeldim, a rabbilak*. Igen, a rabbilak és a rituális fürdő, mert Blanchard minden erejével azon van, hogy valóban zsidó legyen ez a telep. Abban is zsidó, hogy vallásos zsidók közösségéből álljon.

HA A TERV VÉGLEG SIKERÜL...

Ha a terv sikerül, amelyre minden remény meg van, mert olyan nagy az érdeklődés a terv iránt, akkor a *három fennálló közösség, a Kfar Hess, Cherut és Tel-Mond közötti elterülő Blanchard-telep idővel éppen olyan hatalmas városá fejlődhet, mint amilyen Tel-Aviv. Ott is homok volt és sivatag, ma pedig boldog emberek tízezrei élnek ott egy hatalmas nagy városban...*

Akik előrelátók és okulnak a többi zsidó szomorú sorsán, azoknak soha nem volt ilyen könnyű alkalmuk arra, hogy biztosítsák a maguk és gyermekeik jövőjét az Erebben. Néhány száz ezer leiert megvehetik maguknak azt, ami ma a legboldogítottabb. A tudat, hogy létezik „valahol”, illetőleg nem is „valahol”, hanem *OTT*, a Szentföldön egy terület, amelyen lehet egy fedél, ha tul nagy a vihar... És még hozzá hol van ez a terület? A világ egyik legszebb helyén. A virágozó, boldog, dalos, napsugaras Saron völgyében, a tengerparton... Ahol van kényelem is, civi-

lízáció, villany és minden, amire kultur-embernek szüksége van...

Boldog lehet az a romániai zsidó, akinek anyagilag módjában áll, hogy ezekből a földekből vásárolhasson. Az eladó komolyságát és megbízhatóságát garantálja Chanan Blanchard személye, aki dusszagd palesztinai polgár, aki tel-avivi telekkönyvi hivatal hivatalos írásával is igazolja az ügy teljes komolyságát. Éppen azért, mert vallásos zsidók különös kedvezményt kapnak, a Mizrahi kolozsvári (Str. Gh. Baritiu 10) prominens férfiai vették át a képviselést, akik ezt a nagyszabású tervet felkarolták és mindenki segítségét fogja, hogy a terv mielőbb megvalósuljon...

— A nagyváradi nyugali szeri. izr. hitközség december hó 26-án végleges képviselőtestületi választást tartott, amelyen 38 képviselőtestületi tagot választottak 3 évre a megüresedett helyekre.

A megválasztottak névsora a következő: dr. Adonyi Jenő, dr. Adorján Emil, Ács Vilmos, dr. Balázs Imre, Birnfeld Jenő, Borghida József, Braun Arnold, dr. Feld Albert, dr. Grósz Samu, Grünstein Béla, Herczeg Sándor, Heyman Béla, Hönig Lipót, Huszár István, Incze László, Incze László, Kelemen Vilmos, Klein Márton (Félikürdő), dr. Kovács Gyula, dr. Lőrincz Sándor, Lusztig Soma, Mandel Sándor, dr. Markovits Henrik, Pajor Pál, Poldesz Richard, Reichard Ernő, Schiller Sándor, dr. Schönfeld Jenő, Schönzweig Jenő, Schwartz Gyula, Sebestyén Sándor, Steiner László, Steinhert Imre, Stein Soma, Szemere Miklós, dr. Váli Péter, Wollák Imre, Erődi Ernő.

— Nem adnak certifikátokat a rabbik és talmu-dtanulók részére. Mint ismeretes, az Agudas Jisroel zsidó ortodox szervezet központi bizottsága kérvényt adott be a kormánynak, hogy engedélyezzenek bevándorlási engedélyeket a Lengyelországban és a szlobotkai világhírű jesiva hontalanná vált tanítói és növendékei számára. A kormány most közölte az Agudas Jisroellal, hogy a gyarmatiügyi miniszteriummal folytatott tárgyalásai értelmében nincs abban a helyzetben, hogy újabb certifikátokat engedélyezzen rabbik és vallásos növendékek számára.

— Rendesen bonyolódik le a hajózás Palesztina és Amerika között. Palesztinai hajózási körökben azt hiszik, hogy az Egyesült-Államok semlegességi törvénye nem fog zavarokat előidézni a Palesztina és Amerika közötti közlekedésben. A napokban értesítették a palesztinai hatóságokat, hogy az amerikai Export Line társaság S. S. Excambion nevű hajója a napokban Tel-Avivba érkezik és hogy a társaság rendes közlekedési kapcsolatot kíván fenntartani Egyiptommal, Palesztinával és Szíriával. Valószínű, hogy a társaság két hetenként személygépjözt és havonta tehergépjözt indít Palesztinába.

— HAZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cim a kiadóban.

סונדור

הנה מיוען טאכטער חתן וועלכע ערש קלאסיע ריט אונד מושהלע בבל העולות איז. דין 100 פון יונד לוי קאסס וואונט מעכיל. וועט וואו אין בחד וועלכע דעם וויש איז אונד פויעס לא וויקויטע אלס חתן אונד און אינע נויטע קלה מיט מעווריס פארוועקען דער יאונער וועלכער ווא-איבער צושטענע דינען איז זאל זיך מעלדן אונטער חתן יעליגע בייא דער ארמיטערטאיע דויענס בלאטעס.

— Ujból akuttá vált az Olaszországban élő 3500 menekült helyzete. Miután az Olaszországban élő 3500 zsidó menekült helyzetében egyideig szélcsend állott be, most ujból akuttá vált helyzetük. Az olasz hatóságok utasítást kaptak a belügyminiszteriumtól, hogy hajtsák végre a „még országban maradt idegen elemek végleges kizárását.” Ennek megfelelően rengeleg Németországból és Lengyelországból származó zsidó kapta meg a „végső figyelmeztetést.” Sokan szabadjegyeket kaptak arra, hogy a határra utazzanak, de amennyiben nem használják fel ezeket a szabadjegyeket, úgy legyveres kíséret mellett utasítják ki őket. Az érdekelték a kétségbeesés szőlén állanak, mert attól félnek, hogy a német hatóságok Lublinba deportálják őket. Genuában egy zsidó házaspár öngyilkos lett. b.

— A palesztinai kormány költségvetése. A palesztinai kormány hivatalos lapja közli az 1940 március 31-én lejáró költségvetés számadatait. Eszerint a kormány kiadásai hétmillió 73 ezer 773 fontot tesznek ki. A kiadások között a legnagyobb tételeknek szerepel a „rendőrség és fogházak” fejezet egymillió 873 ezer fonttal. Ezután a közmunkák következnek 523 ezer 236 fonttal és a vasutak 797 ezer 527 fonttal.

— A „Galilea” 600 bevándorlót visz Palesztinába. A „Galilea” gőzös a napokban 600 németországi és csehszlovákiai zsidó menekültet vitt a fedélzetre, akiket Triesztből Palesztinába szállít. Ez a negyedik bevándorló szállítmány azóta, 5000 zsidó közül, akik még a háború kitörése előtt kapták meg bevándorlási engedélyeiket.

Oh, jaj a kalapod!

Flora és Romagna márkájú férfi kalapok rendkívül olcsó árban és nagy választékban kaphatók

HELLER & DEUTSCH kalapgyár lerakataiban, Nicolae Iorga ucca No. 21.

Vulcan

Oradea, B-dul Reg. Ferdinand 1.

Legolcsóbban árulit aktatáskát, bőróndöt, női kézitáskát és bőrdíszmü-különlegességeket!!

Minőségben órákban izlésben

szövef

különlegességünk vezetnek! Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóterunaz

Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

Minden divatvonal befolyásolja testtartásunkat. **Kost** déleg tartást, emelt mellkast, hátra-tolt vállakat, **nöies formákat is elő.** A lomha görbe hát nem elégáns! A sluszvonal fontos! **Sermetének aránytalanságai,** bonyag testterítés, izolozottan **megfűtési, hogy fűzőt,** ezt a testformát toalettkikket, **az éltmet** jeggyakorlottsá tüszeszpécialistáid.

Kováts Sándornénál
(Nilsz-telep, Simala-utca 4) **rendelje meg.**
Olcsó utéri vásár.

Kelmefestést

Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja

BORGOS

ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület

Város. — Soskes, az ismert cionista publicista és lengyelországi zsidó szövetkezési mozgalom egyik vezetője, akinek röviddel ezelőtt sikerült elmenekülnie Varsóból Párisba, közli, hogy a Gestapo által elrendelt és a zsidó hitközség által lebonyolított számlálás mindössze 366 ezer zsidó mutatott ki Varsóban. Ez a szám bizonyítja azt, hogy a háború kezdetétől egészen a március havonáig 70 ezer zsidó menekült el Varsóból. Soskest különben a lengyel kormány telavivi konzuljává nevezte ki. — A német államrendőrség koncentrációs táborba zárta a Nasz Przeglad című lengyel zsidó lap három volt szerkesztőjét, Nathan Schwalber, Samuel Wagmont és Samuel Wolkovitzot.

New-York. — Az amerikai Hadassa nő szervezet mellett működő Aliját Hanoár ifjúsági bevándorlási bizottság első évi konferenciáján elhatározta, hogy felszólítást intéz az amerikai zsidó népközösség felé a zsidó menekült gyermekek Palesztinába való letelepítésének támogatására. Greenberg asztalozó, a bizottság elnöke közölte, hogy az 1200 zsidó menekült gyermek, akik az európai háború kitörése előtt kaptak bevándorlási engedélyt, még 1940. április előtt Palesztinába vándorolnak.

Tel-Aviv. — Abban a harcban, amely az ültetvényesek és a munkások között a munkaférelket illetően megkezdődött, Pinchas Rutenberg, a Vaad Leumi elnöke, hosszas tárgyalások után a következő döntést hozta: Tekintettel azokra a nehézségekre, amelyekkel a kivételi viszonyok miatt a nagyszámú ültetvényesek meg kell küzdenie, a gyümölcs szállításának munkabéréit leszállítják. A differenciát a munkásoknak külön pénzügyi alap fogja részben megérteni. Ezt az alapot a Vaad Leumi és a Jewish Agency teremti meg abból a költségből, amelyet az ültetvényesek szándékoznak adni. Ezzel szemben az ültetvényesek kötelezik magukat arra, hogy a munkások 75 százalékát a közös munkatörvény munkásai közül veszik fel. Az ültetvényesek szövetsége közölte, hogy Rutenberg döntését csak részben fogadhatja el.

Fokföld. — A délafrikai Board of Deputies elhatározta, hogy a jövő év januárban nagy akciókat indít a lengyelországi háború zsidó áldozatainak felségélyezésére, addig is azonban tízezer fontot ajánlódó támogatásukra. A pénzüsszeget átutalták az amerikai Jointnak.

London. — Eduard Benes, a csehszlovák köztársaság volt elnöke és a cseh szabadságharczó mozgalom vezetője vezére kihallgatáson fogadta a Franciaországban élő csehszlovák zsidók küldöttségét, amellyel meg tárgyalta a csehszlovák zsidó menekültek segítségére szükséges intézkedéseket. Benes biztosította a küldöttséget a segítségéről, minden való együttműködéséről és az alábbiakat jelentette ki: Csehszlovákia rövidesen újra feltámad és úgy mint az elmúlt években, a jövőben sem fog tenni semminemű megkülönböztetést polgárai között. A demokrácia győzelme biztos és ez a győzelem sokkal hamarabb fog bekövetkezni, mint gondolnánk. Benes dr. kijelentette azt is, hogy mély megértéssel kezeli az időszerű zsidó problémákat és a csehszlovák zsidók kívánságai a legnagyobb szimpátiára találnak nála. Csehszlovákia rövidesen az európai demokrácia és szabadság városa lesz. — Fejezte be kijelentéseit a volt köztársasági elnök.

Jeruzsálem. — A jeruzsálemi egyetem erősebb anyagi felkészültséggel száll szembe a háború megpróbáltatásaival. — A büdzsétől alátámasztó külföldi hozzájárulások egy része elmaradt, tanítványainak jelentős hányada nem érkezett meg a tanítványok egy másik része hathatós támogatásra szorult. Életéről, lakásáról az alma mater kell gondoskodjék — mint időszerű testvére, a hűfai technikum. Míg az egyetem még építkezik is, új tanítványok képes szervezését, a technikum körülvéle már-már attól tartottak, hogy nem indulhatnak teljes izommal a tanévbe. A gondokat a Szachnut támogatási készsége és néhány igéretes külföldi akció oszlatta el és a legújabb értesülések már tudják, hogy mindegyik technikum osztályt mérnöki, a szakiskolai és a tengerészkerülő kaputár az új tanévben. A tanítványok száma mindenesetre megcsappant: kb. 300 a tavalyi 550-el szemben.

A zsidó hitközségek a hadfelszerelési kölcsönért. Az Orth. Izr. Központi Iroda és a nyugati szerződésu Izr. Hitközségek Szövetsége felhívással fordultak az erdélyi és bánáti zsidó hitközségekhez, hogy a hadseregfelszerelési kölcsön bonjaiból minél többet jegyezzenek és jegyeztesse tagjaikkal. A felhívás rámutat arra, hogy ezekben a nehéz időkben mindenkinek kötelessége a legmesszebbmenő áldozatot hozni a hazáért és minthogy a zsidóság hűségese és lojális érzületének eddig is tanujelét adta, bizonyos, hogy ez alkalommal is ki fogja venni részét ebből az akcióból.

Átadják-e a lublini zsidó rezervátumot a németek a Szovjet-Uniónak? A Párisban székelő lengyel kormány körülihez az az értesülés érkezett, hogy a német kormány hajlandó a lublini zsidó rezervátumot átadni Szovjet-Oroszországnak és azt reméli, hogy cserében az oroszok élelmiszert és elsődrendű fontosságú cikkeket fognak szállítani Németországnak. Az „Ost-Deutsche Beobachter” térképét közli, amelyben felrajzolják a lublini zsidó rezervátum határait. A lap szerint az ötezer négyzetméter területen fekvő rezervátum hárommillió németországi, ausztriai, csehszlovákiai és nyugat-lengyelországi zsidót kellene, hogy befogadjon. A rezervátum déli határát a San folyó és a német-orosz demarkációs vonal, keleten a Bug, nyugaton a Weichsel alkotják. Az északi határ Pulawy körzetét szeli át, néhány kilométerrel Pulawy város felett, majd 12 kilométer távolságra Lublinitól eléri a Bistrica, majd a Wieprak folyót, azután letér délkeleti irányban és eléri a Bugot. A lap azt írja, hogy a terület lengyel lakosságát egy etnikailag teljes egészében lengyel lakosság által lakott területre szállítanák át. Ennek a területnek a kormányzósága Varsóban székelne.

Eljegyzés. Narsch Ellát (Bratislava-Pozsony), a néhai Chaszam Szófer unokáját eljegyezte Fuchs Mór (Medias), a néhai Fuchs Mór és Czitron Fülöp unokája.

A németek agyonlőtték egy zsidó író. Varsóból jelentik: A lengyel főváros melletti Olwocek-ben a bevonuló német csapatok agyonlőtték Urike Nachlanik zsidó író, akinek egészen különleges öltönyt viselt. Fialat korában világi ember volt, akit többször elítéltek tolvajlásért és egyéb bűnökért. Később imi kezdett és különösen az világiat írta meg szélesen. A német csapatok azzal vádolták, hogy a kivonuló lengyel csapatok fegyvereket ástak el házában s mint lengyel franktírtót kezelték, akit statáriális uton kivégeztek. Kivégzése után derült ki airtatlansága. Írásait ismerték és szerették zsidó és legyen körökben és halála megdöbbenést kellett.

Újabb tömeges zsidó letartóztatások Szlovákiában. A német távirati iroda és a pozsonyi német rádióállomás közlése szerint a pozsonyi és több kelet-szlovákiai város hatóságai csoportos zsidó letartóztatásokat végeztek. A letartóztatásokat dührengvő terjesztésével és külföldi rágalmozási tevékenységével indokolják. A német források felhasználják ezeket a híradásokat angol-ellenes propagandájuk szolgálatában és azt állítják, hogy a fogvatartott zsidók „az angol Intelligence Service” hivatásos ügynökei.

BUN DE IMPRIMAT. „GRAFICA” ORADEA

S-U-M-O-R

A VÉGRENDELET

Minden országban és minden városban csaknem egyforma szimptoma. A város legzajdagabb zsidója rendszerint a legzajdagabb is. Soha nem lehetett kapni tőle egyetlen banit sem, de ha néha adott, azért vérezni és izzadni kellett. Egy napon nagyjából lett a mi gazdagunk. Hirtelen az orvosok, akik megállapították, hogy csak egyetlen betegség van: erősen izzadni kell a betegnek. Irtak is sok gyógyszert, ami elősegít az izzadást, de semmi sem segített.

Amikor megtudták a városka zsidói, hogy a gazdag ember nagyjából, azt remélték, hogy talán a halála előtt fog valamit adományozni. Fel is kereste egy küldöttét a hitközségtől és kériék, hogy készítsen végrendeletet.

Nem csinálók végrendeletet, minden egyetlen fiám marad.

Ekkor lelkiismeretére appelláltak. — Ez nem helyes — mondották neki. — Végrendeletet kell készíteni és valamit hagyjon a hitközségre. Legalább egy rozoga kis ház, ahol az agyokat elhelyezték. Végre beleszerezett a végrendelet elkészítésébe és már leülték a végrendelet elkészítésére. Már örvendett a deputátok, hogy legalább ennyit értek, amikor hirtelen felül a nagyjából és ezt kiáltja: — Megállni! Nem írni végrendeletet! Már izadok...

MINDKETTŐ KÉPVISELVE LESZ

Mozes Montefiore-ról, a zsidóság nagy történelmi alakjáról számos anekdota járja a zsidó világban. Többek között ez is: Egy ízben királyi audiencián volt egy miniszterrel, aki nem ismeltett palamí jövedelmét irányában. A miniszter nemrég tört vissza egy afrikai utazásáról és azzal fordult Montefiore-hez: — Utazásom során jártam egy olyan városban is, amelyben nincsenek sem zsidók, sem dísznők.

Montefiore erre a csipős megjegyzésre a következőt válaszolta: — Utazunk oda mindketten, legalább mindkét fajta képviselő lesz.

AHOGY ROTSCCHILD EL

Egy zsidó Párisba érkezett és egy hírsorsos megmutatta neki a város nevezetességét. Így került a temetőbe is. Ott néztek a Rotchildok gyönyörű sírkövére. Nézi-nézi a szép sírmeleket, azután párisi barátjához fordult: — Latod, ezt nevezik életnek.

REGI ROTSCCHILD-ANEKDOTA

Egy snorner eljut Rotchildhoz. Fejébe veszi, hogy személyesen akar beszélni Rotchilddal. Nagy-nagyon sikerül neki bejutni Rotchild magánlakásába. Amíg az előszobában várakozik, látja, amint az egyik szobában Rotchild két leánya egy zongoránál ülnek és zongoráznak. Amikor hosszas várakozás után Rotchild elé jut, azt mondja: — Egy csekélyesérről volna szó, adományt kérek...

— Miért nem fordult titkáromhoz? — Hallja báró ur, Ön érthet a kuponok bágásához, de koldulni ne tanítsan engem, ahhoz meg jobban értek én.

Amikor pedig hazaérkezett, azt mondta: Nem értem, miért beszélnek olyan sokat a rotchildi nagygonról. Eszemtellem, hogy két leánya mindössze egy zongorán játszott...

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK

Egy koresztény ember a következő kérdéseket intézte egy zsidóhoz: — Miért nem olyan tiszta a zsinagóga, mint a bazilika? — Miért kiabálnak úgy a zsidók, amikor imádkoznak és mi oly csendesen fejezzük ki az áhítatot? — Miért nagytok olyan szomorúak a temetőben? Nálunk sokkal szebb és ünnepélyesebb, mint nálátok egy temető.

Ezekre egyszerű a válasz — mondotta a hit sorsos. — Mi nagyon sokat járunk a zsinagógába, mert az a mi Átyánk háza. Ti viszont alig jártok, már pedig egy világon látogatót hely lehet tisztább. — Hogy miért kiabálnak, amikor imádkozunk? Mert a mi Istenünk nagyon régi már, talán egy kissé nehezebben is hall, mint a fűtet, aki fiatalabb...

— Hogy miért vagyunk szomorúak, amikor zsidók temetnek? Mert mi kevesen vagyunk, nagyon kevesen... nem úgy, mint ti...

NEPUNK

Director și Șefredactor: Wasserstrom Sándor

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

SULINA

A Duna deltájában lekszik ez a csendes, elhagyott kikötő, amelyben évtizedek óta csupán lassujárásu dunai teherhajók rakodtak, hogy a Duna nemzetközi utovonalán messzi Középeurópa elvigye a egyszerű román buzát és petróleumot és egyéb terményeket; meg kirakodják azokat az iparcikkeket, amelyeket a Közelkeletre irányítanak a nagy európai ipari géppontok.

Az utóbbi hónapokban azonban más exportcikkeket szállít erre Középeurópa. Emberek! Amint egykor az Aranypartnál indultak el rabszolgahajók, hogy felvad négerreket szállítsanak Amerika felé. De innen nem négerreket szállítanak, mert Európában csak lehérbőrű népek laknak. Ellenben négerreket is keserveesebb sorban élő embereket: szerencsétlen zsidókat. Nagyszerű dolgos kultúremberek, akiket észvesztettek a dunai sáplepkébe és most ott dideregnek a Duna deltájánál, a beagyított folyó partján. Egy kegyetlen őstör, a gyűlölet tette őket modern rabszolgákká, de még délamerikai fazendákra sem lehet vinni őket. Részben mert nem engedik oda be őket, másrészt, mert ezek nem rabszolgának való „emberanyag”-ot reprezentálnak. Arról nem is beszélünk, hogy a rabszolgakereskedelem nem divik már az afrikai bennszülöttek között sem. Hát akkor hova sorozzuk ezeket a boldogtalan férfiakat, nőket és gyermekeket, akik meleg ruhát nélkül, éhesen, félíg megagyottan ülnek ottan Sulinánál és nem tudják, hogy merre van egy meleg fedél, vagy falat kenyér ezen a szédültesen nagy világon?

Háromezer zsidó rabszolga éheznek és fáznak a Duna-deltában és ahol régebben gabonát tároltak és hatalmas silokból engedték be a nagy-gyomru hajók mélyébe az élelet biztosító „élelet”, most emberek lázlódnak és kínlódnak a XX. század civilizációjának nagyobb dicsőségére.

Ma nem lehet nagyobb problémája a romániai zsidóságnak, mint az, hogy ezeket az embereket megmentsük. Képzeltük el magunkat azoknak a boldogtalanoknak helyzetében, akik legalább olyan civilizált viszonyok között éltek, mint mi magunk. Többesbázis lakásokban, amelyekben valószínűleg központi fűtés volt. Tiszta ábrós asztalnál étkeztek és a hideg bedalláló meleg téli ruhájukat csak a szekrényből kellett elővegyék.

És most nincsen egyetlen szobájuk sem, nincs meleg ruhájuk sem, nincs iroda, üzlet, rendelő, vagy gyár, ahol dolgozhatnak emberi módra. Csak lajyolt Duna van előttük, meg lajyolt kezek és lábak, meg didérgés, láz és betegség. Nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy ezeket a sorokat legelőbb olvasnók meleg szobában, jóllakottan olvassa Nem csodálkozánk, ha ezek olvasása után kiszaladnának a hidegbe, hogy

néhány órán át éreznék csak azt, amit azok a boldogtalanok éreznék már hetek, sőt hónapok óta. És ne egyenek csak egy napon át, ahogy azok nem esznek hetek óta. S ha mindezeket az ideiglenes torturákat átessenének, akkor csinálnának számadást önmagukkal. Hát lehet ezt némán kibírni? Azt, hogy Sulinánál Európa rabszolgái hajókra várnak, amely tovább kell vigye őket erről a hadakozó, önmagát marcangoló földrészről. De nincs meg a pénz, hogy ezt megvalósítsák. Most ne keressük, hol a nemzetközi szolidaritás és azt sem, hogy a tízezer iontot miért nem kapták meg az illető kormánytól. Ne keressük a külföldi zsidóság segítő kezét sem. Ezen a szerencsétlenségén csak a romániai zsidóságnak kell segítenie.

Nem tagadjuk, hogy volna még egy szervezet, amelynek az a kötelessége tekintettel kellene lenni. És ez a szervezet a Jewish Agency, amelynek külön hajókat kellene venni vagy bérelni, — a cionista alapok pénzén, — amely rapidul gondoskodna arról, hogy ez a tragédia ne ismétlődhessek meg. Tudjuk jól, hogy ezek a gyűjtött összegek Palesztina felépítésére vannak szána. De zsidóké törvényt bont és az így felhozott pénzek egy nagyrészt jördítsák ezen kényszerálljára, hogy megmentsük súlyosan szenvedő testvéreinket a pusztulástól.

Ezzel szemben keresztül kellene vinni, hogy minden zsidó, akinek módjában van, két vagy háromszorosát adja azokra az alapokra, amelyek gondoskodnak arról, hogy minél jobban és gyorsabban épüljön az az ország, amely egyetlen lehelőseget nyújtja annak: hogy ezek a zsidó ezek ki-

meneküljenek a hideg és éhség karmaiból. De ezenfelül is adni kell nekik azonnal meleg ruhákat és pénzt gyűjteni élelmiszerekre, hogy ne haljanak éhen. Nem lehet és nem szabad egy perig sem arra gondolni egyetlen magy még jó zsidónak tartó egyednek: hogy „anyagilag igénybe van véve,” vagy más kiütásokkal kitérni e nagy kötelesség alól.

Ez nem jótékonykodás, ez valami egészen más! Ez a legegyszerűbb követelménye a humanizmusnak és az emberi szívnek. Rendkívül idők, rendkívül áldozatokot követelnek. A hitközségek és Irodák már megkezdtek az akciót.

Az emigráció külön akciója is napirenden van. De ezek az emberek nem várhatnak. Minden nap újabb tragédiákat eredményez! Nem lehet és nem szabad kicsinyeskedni. Európának ezen a pontján lehérbőrű rabszolgák szenvednek. A mi véreink ök, a mi testvéreink! Elismerést, méltó a román kormánytól, hogy így ad helyet a tranzitnak. De többet nem lehet! Ellenben nekünk vannak kötelességeink, amelyek nem tőrnek halasztást.

Nem egyszerű jótékonykodás ez, hanem életbevágóan fontos kötelességünk. Sőt, még azt is megőssöljük, hogy újabb transzportokra is számíthatunk. A napokban is érkezett illetékes zsidó helyre könyörgés, hogy segítsük azt a 326 szerencsétlen testvérünket, akik Kattowitz mellett, Sassonovetzban várják az intő jelet arra, hogy indulhassanak. Mert különben a lengyel síkságon 40 fok hidegségű havas szelvényekben kell megfagyjanak a Lublin felé vezető uton. Ezek csehszlovákiai, osztrák és lengyel zsidók, akiket kiöklött magából a gyűlölet.

Szeretnénk minden egyes testvérünknek megfogni a kezét és elvinni oda, az elhagyott Duna-partra, Sulinához, hogy saját szemükkel lássák ezeket a borzalmat, amelyeken segíteni kell. Nem holnap, hanem legkésőbb — ma. Hiszen már tegnap is késő lett volna!

Ujra engedélyezik a zsidó kivándorlást Németországból

Páris. — Párisi jelentések közlik, hogy a német hatóságok ujra engedélyezték a JEAS zsidó kivándorlási szervezet varsói központjának működését. A működési engedély egyelőre csak Varsó területére vonatkozik, de remélik, hogy a hatóságok most már lehetővé fogják tenni a kivándorlási iroda működését egész Német-Lengyelország területén. A német hatóságok kötelezték a JEAS-t, hogy lépjen érintkezésbe a kivándorló külföldi és amerikai rokonaival és tőlük szerezzék meg azok utiköltségeit. Nyilván tehát valutaszerzési akció van az engedély hátterében. A beutazási engedélyek megszerzése a JEAS feladata.

Párisban remélik, hogy a kivándorlási lehetőségek által sikerülni fog a zsidók tízezeit megmenteni. Az angol kormány ezzel szemben ujra megszigorította a Palesztina felé irányuló emigrációt. A Reuter távirati iroda és az angol rádió egyaránt hírül adják, hogy Palesztina csak olyan bevándorlókat fogad be, akik a palesztinai hatóságok által kiállított certifikáttal rendelkeznek. A hajók, amelyek a szükséges bevándorlási engedéllyel nem rendelkező palesztinai utasokat vesznek fedélzetükre, ugyancsak súlyos büntetéseket adnak. Az utasokkal szemben szigorú büntetéseket alkalmaznak, esetleg deportálják őket.